

Skonsolidowane sprawozdanie finansowe za okres od 01 października 2015 r do 30 września 2016 r

---

sporządzone zgodnie z Międzynarodowymi Standardami Sprawozdawczości Finansowej
w kształcie zatwierdzonym przez Unię Europejską

GRUPA KAPITAŁOWA

SESCOM

SPIS TREŚCI

1. Roczne skonsolidowane sprawozdanie finansowe Grupy SESCOM SA za okres 12 miesięcy zakończony dnia 30 września 2016 sporządzone według międzynarodowych standardów sprawozdawczości finansowej	7
1.1. Skonsolidowane sprawozdanie z całkowitych dochodów	7
1.2. Skonsolidowane sprawozdanie z sytuacji finansowej sporządzone na dzień 30 września 2016 roku	8
1.3. Skonsolidowane sprawozdanie ze zmian w kapitale własnym	10
1.4. Skonsolidowane sprawozdanie z przepływów pieniężnych (metoda pośrednia)	11
2. Noty objaśniające do skonsolidowanego sprawozdania finansowego sporządzonego na dzień 30 września 2016 roku	11
2.1. Informacje ogólne o jednostce dominującej	12
2.2. Informacje o Grupie Kapitałowej	13
2.3. Waluta funkcjonalna i waluta sprawozdawcza	14
2.4. Platforma zastosowanych międzynarodowych standardów sprawozdawczości finansowej	14
2.4.1. Oświadczenie o zgodności	14
2.4.2. Status zatwierdzenia Standardów w UE	15
2.5. Dobrowolna zmiana zasad rachunkowości	16
3. Informacja dodatkowa - stosowane zasady rachunkowości	17
3.1. Rzeczowe aktywa trwałe	17
3.2. Nieruchomości inwestycyjne	18
3.3. Aktywa przeznaczone do zbycia	18
3.4. Aktywa niematerialne	18
3.4.1. Nabyte aktywa niematerialne	18
3.4.2. Wytworzone we własnym zakresie aktywa niematerialne - koszty prac badawczych i rozwojowych	19
3.4.3. Utrata wartości rzeczowych aktywów trwałych niematerialnych oprócz wartości firmy	19
3.5. Wartość firmy	20
3.6. Inwestycje w spółkach stowarzyszonych	20
3.7. Udziały we wspólnych przedsięwzięciach	21
3.8. Leasing	21
3.8.1. Spółka jako leasingodawca	21
3.8.2. Spółka jako leasingobiorca	21

3.9. Zapasy	22
3.10. Waluty obce	22
3.11. Koszty finansowania zewnętrznego	22
3.12. Dotacje rządowe i z innego źródła (fundusze UE)	23
3.13. Koszty świadczeń pracowniczych	23
3.14. Aktywa finansowe	23
3.14.1. Metoda efektywnej stopy procentowej	23
3.14.2. Aktywa finansowe wyceniane w wartości godziwej przez wynik (WGPW)	23
3.14.3. Inwestycje utrzymywane do terminu wymagalności (UTW)	24
3.14.4. Aktywa finansowane dostępne do sprzedaży (DDS)	24
3.14.5. Pożyczki i należności	24
3.14.6. Utrata wartości aktywów finansowych	24
3.14.7. Usunięcie aktywów finansowych z bilansu	25
3.15. Rezerwy	26
3.16. Umowy rodzące obciążenia	26
3.17. Restrukturyzacja	26
3.18. Gwarancje	26
3.19. Instrumenty finansowe	26
3.20. Zobowiązania finansowe i instrumenty kapitałowe	27
3.20.1. Klasyfikacja: instrumenty dłużne lub kapitałowe	27
3.20.2. Instrumenty kapitałowe	27
3.20.3. Instrumenty złożone	27
3.20.4. Zobowiązania finansowe	27
3.21. Ujmowanie przychodów	28
3.21.1. Sprzedaż towarów	28
3.21.2. Świadczenie usług	28
3.21.3. Przychody z tytułu odsetek i dywidend	28
3.22. Umowy o usługę długoterminową	29
3.23. Opodatkowanie	29
3.23.1. Podatek bieżący	29
3.23.2. Podatek odroczony	29
3.23.3. Podatek bieżący i odroczony za bieżący okres	30
3.23.4. Pochodne instrumenty finansowe	30

3.24.	Budowane instrumenty pochodne	30
3.25.	Rachunkowość zabezpieczeń	30
3.26.	Połączenia jednostek gospodarczych	30
3.27.	Zasady konsolidacji	32
3.28.	Inwentaryzacja	32
3.29	Segmenty operacyjne	32
4.	Informacja dodatkowa - istotne wartości oparte na profesjonalnym osądzie i szacunkach	33
4.1.	Profesjonalny osąd w rachunkowości	33
4.1.1.	Aktywa finansowe utrzymywane do terminu wymagalności	33
4.1.2.	Kalkulacja zobowiązania z tytułu świadczeń emerytalnych	33
4.2.	Niepewność szacunków	33
4.2.1.	Utrata wartości firmy	33
4.2.2.	Okresy użytkowania ekonomicznego rzeczowych aktywów trwałych	33
4.2.3.	Odpis aktualizujący wartości należności	33
4.2.4.	Odpis aktualizujący wartości zapasów	33
	Informacja dodatkowa - noty	34
5.	Przychody	34
5.1.	Informacje geograficzne	34
5.2.	Informacje dotyczące głównych klientów	34
6.	Segmenty operacyjne	34
7.	Koszty działalności operacyjnej	35
8.	Koszty świadczeń pracowniczych	36
9.	Pozostałe przychody i koszty operacyjne	36
9.1.	Pozostałe przychody operacyjne	36
9.2.	Pozostałe koszty operacyjne	37
10.	Przychody finansowe	37
11.	Koszty finansowe	38
12.	Podatek dochodowy dotyczący działalności kontynuowanej	38
12.1.	Saldo podatku odroczonego	39
13.	Działalność zaniechana	41
14.	Aktywa przeznaczone do zbycia	41
15.	Nabycie Zorganizowanej Części Przedsiębiorstwa (ZCP)	41
16.	Rzeczowe aktywa trwałe	43

16.1. Amortyzacja środków trwałych	44
16.2. Aktywa oddane w zastaw jako zabezpieczenie	44
17. Wartość firmy	45
18. Pozostałe aktywa niematerialne	47
19. Spółki zależne	48
20. Inwestycja w spółkach stowarzyszonych	49
21. Pozostałe aktywa	49
22. Zapasy	51
23. Należności z tytułu dostaw i usług i pozostałe należności	52
23.1. Należności z tytułu dostaw i usług	52
24. Umowy długoterminowe	53
25. Kapitał akcyjny	53
25.1. Kapitał akcyjny wg stanu na dzień bilansowy	53
25.2. Kapitał z aktualizacji wyceny	55
25.3. Kapitał rezerwowy	55
25.4. Kapitał zapasowy	55
25.5. Zyski zatrzymane	55
26. Zobowiązania, kredyty, pożyczki otrzymane i inne źródła finansowania	56
27. Zobowiązania z tytułu dostaw i usług oraz pozostałe zobowiązania	57
28. Zobowiązania z tytułu leasingu finansowego	57
28.1. Ogólne warunki leasingu	57
28.2. Zobowiązania z tytułu leasingu	58
29. Instrumenty finansowe	59
29.1. Zarządzanie ryzykiem kapitałowym	59
29.2. Cele zarządzania ryzykiem finansowym	59
29.3. Ryzyko rynkowe	59
29.4. Zarządzanie ryzykiem stóp procentowych	59
29.4.1. Wrażliwość na wahania stóp procentowych	60
29.5. Zarządzanie ryzykiem kredytowym	60
29.6. Zarządzanie ryzykiem płynności	60
29.7. Zarządzanie ryzykiem kursowym i walutowym	61
29.8. Szacowanie wartości godziwej	63
30. Przychody przyszłych okresów	64

31.	Transakcje ze stronami powiązanymi	65
31.1.	Transakcje handlowe	66
31.2.	Wynagrodzenia członków naczelnego kierownictwa	68
31.3.	Pożyczki i podobne świadczenia udzielone osobom wchodzącym w skład organów zarządzających, nadzorujących	68
32.	Połączenie Spółek handlowych	68
33.	Zbycie działalności	68
34.	Środki pieniężne i ich ekwiwalenty	68
35.	Zobowiązania warunkowe i aktywa warunkowe	69
35.1.	Zobowiązania warunkowe	69
35.2.	Aktywa warunkowe	69
36.	Istotne zdarzenia okresu sprawozdawczego	69
37.	Wynagrodzenie podmiotu uprawnionego do badania sprawozdań finansowych w jednostce dominującej	70
38.	Kursy walutowe	70
39.	Umowy zawarte przez Grupę nieuwzględnione w Bilansie	71
40.	Informacje o znaczących zdarzeniach dotyczących lat ubiegłych ujętych w sprawozdaniu finansowym roku obrotowego	71
41.	Informacje o znaczących zdarzeniach, jakie nastąpiły po dniu bilansowym, a nie uwzględnionych w sprawozdaniu finansowym	71
42.	Zdarzenia po dniu bilansowym	71

1. Roczne skonsolidowane sprawozdanie finansowe Grupy SESCO S.A. za okres 12 miesięcy zakończony dnia 30 września 2016 sporządzone według międzynarodowych standardów sprawozdawczości finansowej

1.1. Skonsolidowane sprawozdanie z całkowitych dochodów

	Nota	Okres zakończony 30.09.2016	Okres zakończony 30.09.2015
Działalność kontynuowana			
Przychody ze sprzedaży	5	70 419 155	44 556 819
Koszt własny sprzedaży	7	54 082 236	33 618 802
Zysk (strata) brutto na sprzedaży		16 336 919	10 938 018
Koszty sprzedaży	7	1 330 236	1 410 884
Koszty zarządu	7	9 477 953	5 649 552
Pozostałe przychody operacyjne	9	223 102	221 134
Pozostałe koszty operacyjne	9	324 715	94 139
Zysk (strata) na działalności operacyjnej		5 427 118	4 004 577
Przychody finansowe	10	34 430	94 370
Koszty finansowe	11	232 944	121 810
Udział w zyskach (stratach) jednostek stowarzyszonych	11	(2 145)	(3 030)
Zysk (strata)		5 226 459	3 974 107
Wynik zdarzeń nadzwyczajnych			
Zysk (strata) przed opodatkowaniem		5 226 459	3 974 107
Podatek dochodowy	12	798 905	836 092
Zysk (strata) netto z działalności kontynuowanej		4 427 554	3 138 015
Działalność zaniechana			
Zysk (strata) netto z działalności zaniechanej		-	-
Zysk (strata) netto		4 427 554	3 138 015
Inne całkowite dochody			
Zyski/(Straty) aktuarialne		-	-
Różnice kursowe z wyceny jednostek działających za granicą		(3 362)	(26 103)
Podatek dochodowy dotyczący innych całkowitych dochodów		-	-
Inne całkowite dochody (netto)		(3 362)	(26 103)
Całkowite dochody ogółem		4 424 192	3 111 912
Zysk netto przypadający:			
Akcjonariuszom jednostki dominującej		4 424 192	3 111 912
Udziałom niesprawującym kontroli		-	-
Zysk (strata) na jedną akcję			
(w zł/gr na jedną akcję)			
Z działalności kontynuowanej i zaniechanej:			
Zwykły		2,11	1,48
Z działalności kontynuowanej :			
Zwykły		2,11	1,48

1.2. Skonsolidowane sprawozdanie z sytuacji finansowej sporządzone na dzień 30 września 2016 roku

AKTYWA	Nota	Stan na	Stan na
		30.09.2016	30.09.2015
AKTYWA TRWAŁE			
Rzeczowe aktywa trwałe	16	2 214 964	1 057 832
Nieruchomości inwestycyjne			
Wartość firmy	17	8 508 326	1 742 759
Pozostałe aktywa niematerialne	18	996 496	1 244 935
Inwestycje w jednostkach zależnych		-	-
Inwestycje w jednostkach stowarzyszonych	20	13 684	15 810
Aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego	12	534 864	208 460
Pozostałe aktywa finansowe		-	-
Pozostałe aktywa	21	1 057 027	697 297
Aktywa trwałe razem		13 325 361	4 967 093
AKTYWA OBROTOWE			
Zapasy	22	3 076 227	847 737
Należności z tytułu dostaw i usług oraz pozostałe należności	23	18 214 934	12 843 269
Należności z tytułu leasingu finansowego			-
Należności z tytułu zaliczek na środki trwałe	23		57 199
Należności z tytułu zaliczek na dostawy towarów	23	138 073	94 268
Należności z tytułu kontraktów długoterminowych		-	-
Bieżące aktywa podatkowe		123 200	12 647
Pozostałe aktywa finansowe			
Pozostałe aktywa	21	1 013 016	580 462
Środki pieniężne i ich ekwiwalenty	34	4 093 700	7 282 981
		26 659 151	21 718 562
Aktywa klasyfikowane jako przeznaczone do sprzedaży			
Aktywa obrotowe razem		26 659 151	21 718 562
AKTYWA RAZEM		39 984 511	26 685 656

PASywa	Nota	Stan na	Stan na
		30.09.2016	30.09.2015
KAPITAŁ WŁASNY I ZOBOWIĄZANIA			
Wyemitowany kapitał akcyjny	25	2 100 000	2 100 000
Inne skumulowane całkowite dochody			
Kapitał zapasowy	25	4 005 160	4 005 160
Kapitał rezerwowy	25	305 605	305 605
Kapitał z tyt. różnic z konsolidacji		(3 362)	(26 103)
Zyski zatrzymane	25	15 223 713	10 796 159
		21 631 116	17 180 820
Kwoty ujęte bezpośrednio w kapitale, związane z aktywami klasyfikowanymi jako przeznaczone do sprzedaży		-	-
Kapitały przypadające akcjonariuszom jednostki dominującej		21 631 116	17 180 820
Kapitały przypadające udziałom niedającym kontroli		-	-
Razem kapitał własny		21 631 116	17 180 820
Zobowiązania długoterminowe			
Długoterminowe pożyczki i kredyty bankowe	25	-	77 147
Pozostałe zobowiązania finansowe	28	1 022 139	395 462
Rezerwa na podatek odroczoney	12	267 272	54 594
Rezerwy długoterminowe			
Przychody przyszłych okresów	30	-	-
Pozostałe zobowiązania	27	-	-
Zobowiązania długoterminowe razem		1 289 411	527 203
Zobowiązania krótkoterminowe			
Zobowiązania z tytułu dostaw i usług oraz pozostałe zobowiązania	27	11 846 856	7 354 743
Pozostałe zobowiązania finansowe	28	496 423	188 801
Krótkoterminowe pożyczki i kredyty bankowe	26	3 326 620	-
Bieżące zobowiązania podatkowe		5 007	504 612
Rezerwy krótkoterminowe			
Przychody przyszłych okresów	30	328 120	2 992
Pozostałe zobowiązania			
		16 003 027	8 051 148
Zobowiązania związane z aktywami trwałymi zaklasyfikowanymi jako przeznaczone do sprzedaży		-	-
Rozliczenia międzyokresowe bierne	27	1 060 958	926 484
Zobowiązania krótkoterminowe razem		17 063 985	8 977 633
Zobowiązania razem		18 353 396	9 504 836
PASywa RAZEM		39 984 511	26 685 656

1.3. Skonsolidowane sprawozdanie ze zmian w kapitale własnym

	Nota	Kapitał podstawowy	Nadwyżka ze sprzedaży akcji	Kapitał rezerwowy ogółem	Zyski zatrzymane z lat ubiegłych	Zysk/strata netto roku	RAZEM
		PLN	PLN	PLN	PLN	PLN	PLN
Stan na 30 września 2014 roku	25	2 100 000	4 005 160	305 605	5 144 765	2 474 158	14 029 688
Zysk netto za rok obrotowy					-	3 138 015	3 138 015
Różnice z konsolidacji					13 118		13 118
Emisja akcji							-
Umorzenie akcji							-
Emisja akcji powyżej wartości nominalnej							-
Przeniesienie wyniku z lat ubiegłych					2 474 158	(2 474 158)	-
Stan na 30 września 2015 roku	25	2 100 000	4 005 160	305 605	7 632 041	3 138 015	17 180 820
Zysk netto za rok obrotowy					-	4 427 554	4 427 554
Różnice z konsolidacji					22 741		22 741
Emisja akcji							-
Umorzenie akcji							-
Emisja akcji powyżej wartości nominalnej							-
Przeniesienie wyniku z lat ubiegłych					3 138 015	(3 138 015)	-
Stan na 30 września 2016 roku	25	2 100 000	4 005 160	305 605	10 792 797	4 427 554	21 631 116

1.4. Skonsolidowane sprawozdanie z przepływów pieniężnych (metoda pośrednia)

	Nota	Okres zakończony 30.09.2016	Okres zakończony 30.09.2015
Przepływy pieniężne z działalności operacyjnej			
Zysk przed opodatkowaniem		5 226 459	3 974 107
Korekty:			
Amortyzacja i umorzenie aktywów trwałych	7	1 135 130	430 971
(Zysk) strata na działalności inwestycyjnej, w tym na sprzedaży rzeczowych aktywów trwałych		424	(24 170)
(Zysk) strata z tytułu różnic kursowych		22 741	13 118
Udział w (zyskach) stratach jednostek stowarzyszonych		2 126	3 014
Odpis ujemnej wartości firmy			
Koszty finansowe ujęte w wyniku		116 228	(38 990)
Otrzymane dywidendy			
		1 276 648	383 943
Zmiany w kapitale obrotowym:			
(Zwiększenie) / zmniejszenie salda należności z tytułu dostaw i usług oraz pozostałych należności	23	(5 270 704)	(6 636 262)
(Zwiększenie) / zmniejszenie stanu zapasów	22	(1 277 424)	(563 626)
(Zwiększenie) / zmniejszenie pozostałych aktywów *)		(905 402)	(884 762)
Zwiększenie / (Zmniejszenie) salda zobowiązań z tytułu dostaw i usług oraz pozostałych zobowiązań		3 065 150	4 223 153
Zwiększenie / (zmniejszenie) rezerw		-	-
Zwiększenie / (zmniejszenie) przychodów przyszłych okresów	30	(506 076)	621 470
Środki pieniężne wygenerowane na działalności operacyjnej		1 608 651	1 118 023
Podatek dochodowy zapłacony		1 217 428	678 158
Środki pieniężne netto z działalności operacyjnej		391 223	439 865
Przepływy pieniężne z działalności inwestycyjnej			
Płatności za rzeczowe aktywa trwałe, wartości niematerialne *)		(6 470 650)	(606 292)
Płatności za aktywa finansowe		-	-
Przychody ze zbycia aktywów trwałych oraz aktywów niematerialnych		3 552	41 830
Przychody ze zbycia aktywów finansowych		-	-
Odsetki otrzymane		21 671	66 891
Środki pieniężne netto (wydane) / wygenerowane w związku z działalnością inwestycyjną		(6 445 427)	(497 570)
Przepływy pieniężne z działalności finansowej			
Wpływ z emisji akcji			
Nabycie akcji własnych			
Wpływy z tytułu emisji dłużnych papierów wartościowych			
Wykup dłużnych papierów wartościowych			
Wpływy z tytułu zaciągnięcia kredytów i pożyczek		3 850 000	
Wpływ dotacji	30	78 709	
Spłaty kredytów i pożyczek	26	(535 983)	(49 035)
Spłata zobowiązań z tytułu leasingu finansowego	28	(344 431)	(235 955)
Odsetki zapłacone		(101 121)	(27 901)
Prowizje zapłacone		(82 250)	
Środki pieniężne netto wykorzystane w działalności finansowej		2 864 924	(312 892)
Zwiększenie netto środków pieniężnych i ich ekwiwalentów		(3 189 281)	(370 597)
Środki pieniężne i ich ekwiwalenty na początek okresu		7 282 981	7 653 578
Wpływ zmian kursów walut na saldo środków pieniężnych w walutach obcych		-	-
Środki pieniężne i ich ekwiwalenty na koniec okresu		4 093 700	7 282 981

*) błędne dane porównawcze zostały skorygowane, gdyż kwota 991.639 PLN nie stanowiła przepływów pieniężnych

2. Noty objaśniające do skonsolidowanego sprawozdania finansowego sporządzonego na dzień 30 września 2016 roku

Sprawozdanie finansowe zostało zatwierdzone do publikacji przez Zarząd w dniu 16.02.2017. Akcjonariusze lub inne osoby nie mają prawa do wprowadzania zmian po dniu jego publikacji.

2.1. Informacje ogólne o jednostce dominującej

Spółka dominująca Grupy Kapitałowej SESCOM została utworzona na podstawie Aktu założycielskiego w dniu 14 sierpnia 2008 roku przed notariuszem w Gdańsku Tomaszem Binkowskim. (Rep. A nr 18518/2008).

Siedzibą Spółki dominującej jest Polska. Aktualnie Spółka jest zarejestrowana w Krajowym Rejestrze Sądowym w Sądzie rejonowym w Gdańsk - Północ w Gdańsku, VII Wydział Gospodarczy Krajowego Rejestru Sądowego, pod numerem KRS 0000314588.

Przeważającym przedmiotem działalności Grupy Kapitałowej SESCOM jest naprawa i konserwacja maszyn - PKD 33.12 Z. Grupy Kapitałowej SESCOM specjalizuje się w zarządzaniu serwisem technicznym oraz świadczeniu usług serwisu klimatyzacji, wentylacji, ogrzewania (HVAC), serwisu infrastruktury informatycznej i telekomunikacyjnej oraz elektrycznego i budowlanego.

Na dzień sporządzenia sprawozdania finansowego, skład organów zarządczych i nadzorujących Spółki dominującej jest następujący:

Zarząd:

Sławomir Halbryt	-	Prezes Zarządu
Adam Kabat	-	Członek Zarządu
Sławomir Kądziała	-	Członek Zarządu
Magdalena Budnik	-	Członek Zarządu

Rada Nadzorcza:

Krzysztof Pietkun	-	Przewodniczący Rady Nadzorczej
Michał Kaczmarek	-	Członek Rady Nadzorczej
Adam Protasiuk	-	Członek Rady Nadzorczej
Wojciech Szabunio	-	Członek Rady Nadzorczej
Dariusz Wieczorek	-	Członek Rady Nadzorczej

Według stanu na dzień 30 września 2016 roku struktura akcjonariatu Spółki dominującej jest następująca:

Akcjonariusz / udziałowiec	Liczba akcji / udziałów	% kapitału podstawowego	% ogólnej liczby głosów
Sławomir Halbryt	1 005 875	47,90%	61,61%
Adam Kabat	211 588	10,08%	7,42%
Sławomir Kądziała	241 588	11,50%	8,48%
Alfa 1 CEE Investments S.A. SICAV - SIF	444 163	21,15%	15,58%
Pozostali	196 786	9,37%	6,90%
Razem	2 100 000	100%	100%

2.2. Informacje o Grupie Kapitałowej

Wprowadzenie do skonsolidowanego sprawozdania za 2015 rok zostało sporządzone na podstawie sprawozdań finansowych jednostek wchodzących w skład Grupy Kapitałowej i zestawione w taki sposób, aby Grupa stanowiła jedną jednostkę.

Na dzień bilansowy 30.09.2016 roku w skład Grupy Kapitałowej SESCO M wchodzi:

Nazwa	Powiązanie	Działalność podstawowa
SESCOM SA	Spółka dominująca (najwyższego szczebla)	Grupa dominująca Grupy Kapitałowej SESCO M, specjalizującej się w zarządzaniu serwisem technicznym oraz świadczeniu usług serwisu klimatyzacji, wentylacji, ogrzewania (HVAC) oraz elektrycznego i budowlanego.
SESCOM Czech Republic s.r.o.	Spółka zależna	Zarządzanie i świadczenie usług serwisu technicznego nieruchomości na terenie Czech i Słowacji.
SESCOM Muszaki Szerviz kft	Spółka zależna	Zarządzanie i świadczenie usług serwisu technicznego nieruchomości na terenie Węgier.
SESCOM GmbH	Spółka zależna	Zarządzanie i świadczenie usług serwisu technicznego nieruchomości na terenie Niemiec.
SESCOM Technischer Support GmbH	Spółka zależna	Zarządzanie i świadczenie usług serwisu technicznego nieruchomości na terenie Austrii.
SDC Sp. z o.o.	Spółka zależna	Prace badawcze i rozwojowe nad systemami informatycznymi wspomagającymi zarządzanie i optymalizujące procesy
SESTORE Sp. z o.o.	Spółka zależna	Usługi remontów i remodelingu salonów handlowych i placówek handlowych.
Bałtyckie Centrum Transferu Technologii SA (BCTT SA)	Spółka stowarzyszona	Zarządzanie procesem komercjalizacji badań naukowych oraz transferu technologii pomiędzy nauką i biznesem oraz pomiędzy przedsiębiorstwami.

Czas trwania działalności poszczególnych jednostek wchodzących w skład Grupy kapitałowej nie jest ograniczony. Sprawozdania finansowe wszystkich jednostek podporządkowanych sporządzone zostały za ten sam okres sprawozdawczy co sprawozdanie finansowe Grupy dominującej, przy zastosowaniu spójnych zasad rachunkowości.

2.3. Waluta funkcjonalna i waluta sprawozdawcza

Walutą pomiaru Jednostki Dominującej i innych spółek uwzględnionych w niniejszym skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym oraz walutą sprawozdawczą niniejszego skonsolidowanego sprawozdania finansowego jest złoty polski. Waluty funkcjonalne pozostałych jednostek są wykazane w poniższej tabeli.

Sprawozdania finansowe spółek zagranicznych dla celów konsolidacji przeliczane są na walutę polską według zasad zaprezentowanych poniżej w zasadach rachunkowości.

Sprawozdania jednostkowe spółek zagranicznych przeliczane są z uwzględnieniem czterech miejsc po przecinku. W związku z tym, że sprawozdanie skonsolidowane sporządzone jest z w pełnych złotych mogą wystąpić zaokrąglenia i niezgodności w sumach na poziomie miejsc dziesiętnych

Jednostka zależna	waluta funkcjonalna
SESCOM Czech Republic s.r.o.	CZ
SESCOM Muszaki Szerviz kft	HU
SESCOM GmbH	EUR
Sestore Sp. z o.o.	PLN
SDC Sp. z o.o.	PLN
SESCOM Technischer Support GmbH	EUR

2.4. Platforma zastosowanych międzynarodowych standardów sprawozdawczości finansowej

2.4.1. Oświadczenie o zgodności

Niniejsze skonsolidowane sprawozdanie finansowe sporządzono w oparciu o Międzynarodowe Standardy Sprawozdawczości Finansowej w kształcie zatwierdzonym przez Unię Europejską („MSSF”) i jest z nimi zgodne.

Sprawozdanie finansowe zostało sporządzone przy założeniu kontynuacji działalności w dającej się przewidzieć przyszłości. Na dzień sporządzenia sprawozdania finansowego nie istnieją żadne okoliczności wskazujące na zagrożenie kontynuacji działalności gospodarczej przez Grupy.

Okres i zakres sprawozdania

Sprawozdanie finansowe obejmuje rok obrotowy od 1 października 2015 roku do 30 września 2016 roku.

2.4.2. Status zatwierdzenia Standardów w UE

Standardy i interpretacje	Data wejścia w życie	Data stosowania w UE
KIMSF 21 Oplaty publiczne	1 stycznia 2014	17 czerwca 2014
Znaczenie „obowiązujących MSSF” – zmiany do MSSF 1₂	1 lipca 2014	1 stycznia 2015
Wyłączenia z zakresu standardu dotyczące wspólnych przedsięwzięć – zmiany do MSSF 3₂	1 lipca 2014	1 stycznia 2015
Zakres paragrafu 52 (wyjątek dotyczący ekspozycji netto) – zmiany do MSSF 13₂	1 lipca 2014	1 stycznia 2015
Powiązania między MSSF 3 i MSR 40 (usługi dodatkowe) – zmiany do MSR 40₂	1 lipca 2014	1 stycznia 2015
Definicje warunków nabycia uprawnień – zmiany do MSSF 2₁	1 lipca 2014	1 lutego 2015
Ujęcie księgowe zapłaty warunkowej w ramach połączenia jednostek – zmiany do MSSF 3₁	1 lipca 2014	1 lutego 2015
Programy określonych świadczeń: Składki pracownicze – zmiany do MSR 19	1 lipca 2014	1 lutego 2015
Łączenie segmentów operacyjnych – zmiany do MSSF 8₁	1 lipca 2014	1 lutego 2015
Uzgodnienie aktywów segmentów sprawozdawczych z aktywami jednostki – zmiany do MSSF 8₁	1 lipca 2014	1 lutego 2015
Należności i zobowiązania krótkoterminowe – zmiany do MSSF 13₁	1 lipca 2014	1 lutego 2015
Przeszacowania – proporcjonalne przeliczenie umorzenia – zmiany do MSR 16 i MSR 38₁	1 lipca 2014	1 lutego 2015
Kadra zarządzająca – zmiany do MSR 24₁	1 lipca 2014	1 lutego 2015
Rozliczenie nabycia udziału we wspólnej działalności – zmiany do MSSF 11	1 stycznia 2016	1 stycznia 2016
Wyjaśnienie dopuszczalnych metod amortyzacji – zmiany do MSR 16 i MSR 38	1 stycznia 2016	1 stycznia 2016
Rolnictwo: rośliny produkcyjne – zmiany do MSR 16 i MSR 41	1 stycznia 2016	1 stycznia 2016
Metoda praw własności w jednostkowym sprawozdaniu finansowym - zmiany do MSR 27	1 stycznia 2016	1 stycznia 2016
Ujawnienia – zmiany do MSR 1	1 stycznia 2016	1 stycznia 2016
Zmiany planu sprzedaży lub planu wydania właścicielom – Zmiany do MSSF 5₃	1 stycznia 2016	1 stycznia 2016
Ujawnianie informacji (umowy obsługi oraz zastosowanie zmian do skróconych śródrocznych sprawozdań finansowych) – Zmiany do MSSF 7³	1 stycznia 2016	1 stycznia 2016
Inne ujawnienia – Zmiany do MSR 34₃	1 stycznia 2016	1 stycznia 2016
Założenia aktuarialne: stopa dyskontowa - Zmiany do MSR 19₃	1 stycznia 2016	1 stycznia 2016

Jednostki inwestycyjne: Zastosowanie wyjątku dotyczącego konsolidacji – zmiany do MSSF 10, MSSF 12 i MSR 28	1 stycznia 2016	1 stycznia 2016*
Ujmowanie aktywów z tytułu odroczonego podatku dochodowego wynikających z nierozliczonych strat podatkowych - Zmiany do MSR 12	1 stycznia 2017	1 stycznia 2017*
Inicjatywa w zakresie ujawniania informacji - Zmiany do MSR 7	1 stycznia 2017	1 stycznia 2017*
MSSF 15 Przychody z tytułu umów z klientami	1 stycznia 2018	1 stycznia 2018*
MSSF 9 Instrumenty finansowe	1 stycznia 2018	1 stycznia 2018*
Przychody z tytułu umów z klientami - Wyjaśnienia do MSSF 15	1 stycznia 2018	1 stycznia 2018*
Klasyfikacja i wycena transakcji płatności na bazie akcji - Zmiany do MSSF 2	1 stycznia 2018	1 stycznia 2018*
Stosowanie MSSF 9 Instrumenty finansowe łącznie z MSSF 4 Umowy ubezpieczeniowe - Zmiany do MSSF 4	1 stycznia 2018	1 stycznia 2018*
MSSF 16 Leasing	1 stycznia 2019	1 stycznia 2019*
MSSF 14 Regulacyjne rozliczenia międzyokresowe	1 stycznia 2016	nieznana
Transakcje sprzedaży lub wniesienia aktywów pomiędzy inwestorem a jego jednostką stowarzyszoną lub wspólnym przedsięwzięciem – zmiany do MSSF 10 i MSR 28	nieznana	nieznana

- 1) zmiany do standardów wynikające z przeglądu MSSF 2010-2012
- 2) zmiany do standardów wynikające z przeglądu MSSF 2011-2013
- 3) zmiany do standardów wynikające z przeglądu MSSF 2012-2014

* standard niezatwierdzony do stosowania w UE

2.5. Dobrowolna zmiana zasad rachunkowości

Sporządzając niniejsze skonsolidowane sprawozdanie finansowe, w stosunku do okresów poprzednich Grupa nie zmieniła dobrowolnie żadnych stosowanych uprzednio zasad rachunkowości. Nie zostały też przyjęte do stosowania standardy, które zostały ogłoszone a nie weszły jeszcze w życie.

3. Informacja dodatkowa - stosowane zasady rachunkowości

Stosownie do postanowień art. 10 ust. 2 Ustawy z dnia 29 września 1994 r. o Rachunkowości (tj. Dz. U. z 2016 r. poz. 1047 z późniejszymi zmianami), została ustalona poniżej opisana polityka rachunkowości. Stanowi ona opis przyjętych i stosowanych przez Grupę zasad prowadzenia rachunkowości. Zasady te oparte są Międzynarodowych Standardach Rachunkowości i Międzynarodowych Standardach Sprawozdawczości Finansowej oraz związanymi z nimi interpretacjami ogłoszonymi w formie rozporządzeń Komisji Europejskiej.

Kontynuacja działalności

Sprawozdanie finansowe zostało sporządzone przy założeniu kontynuacji działalności w dającej się przewidzieć przyszłości. Na dzień sporządzenia sprawozdań finansowych nie istnieją żadne okoliczności wskazujące na zagrożenie kontynuacji działalności gospodarczej przez Grupę.

Podstawa sporządzenia

Sprawozdanie finansowe zostało sporządzone zgodnie z koncepcją kosztu historycznego. Koszt historyczny ustalany jest co do zasady na bazie wartości godziwej dokonanej zapłaty za dobra lub usługi. Najważniejsze zasady rachunkowości stosowane przez Grupę przedstawione zostały poniżej.

3.1. Rzeczowe aktywa trwałe

Gruntły własne nie podlegają amortyzacji. Grupa traktuje nadane prawa wieczystego użytkowania jako leasing operacyjny. W przypadku nabycia takich praw na rynku wtórnym prezentowane są one jako wartości niematerialne i amortyzowane w okresie przewidywanego ich użytkowania.

Środki trwałe są wyceniane w cenie nabycia, koszcie wytworzenia lub wartości przeszacowanej pomniejszonych o umorzenie oraz o odpisy z tytułu utraty wartości.

Koszty poniesione po wprowadzeniu środka trwałego do użytkowania, jak koszty napraw, przeglądów, opłaty eksploatacyjne, wpływają na wynik finansowy okresu sprawozdawczego, w którym zostały poniesione. Jeżeli możliwe jednakże jest wykazanie, że koszty te spowodowały zwiększenie oczekiwanych przyszłych korzyści ekonomicznych z tytułu posiadania danego środka trwałego ponad korzyści przyjmowane pierwotnie, w takim przypadku zwiększają one wartość początkową środka trwałego. W przypadku środków trwałych zakupionych w walucie obcej, różnice kursowe nie powiększają wartości początkowej.

Środki trwałe, z wyjątkiem gruntów i prawa wieczystego użytkowania gruntów, są amortyzowane liniowo w okresie odpowiadającym szacowanemu okresowi ich ekonomicznej użyteczności lub przez krótszy z dwóch okresów: ekonomicznej użyteczności lub prawa do używania, który kształtuje się następująco:

- Budynki, lokale i obiekty inżynierii lądowej i wodnej - 10 lat
- Urządzenia techniczne i maszyny - od 3 do 10 lat
- Środki transportu – 3 i 5 lat
- Inne środki trwałe - od 3 do 5 lat.

Środki trwałe w budowie są wyceniane w wysokości ogółu kosztów pozostających w bezpośrednim związku z ich nabyciem lub wytworzeniem, w tym kosztów finansowych, pomniejszonych o odpisy z tytułu utraty wartości.

Maszyny i urządzenia są wykazywane według ceny nabycia pomniejszonej o umorzenia i łączne odpisy z tytułu utraty wartości.

Ujmuje się amortyzację w taki sposób, aby dokonać odpisu kosztu lub wyceny składnika aktywów (innych niż grunty oraz środki trwałe w budowie) do wartości rezydualnej przy użyciu metody liniowej. Szacowane okresy użytkowania, wartości rezydualne oraz metody amortyzacji są weryfikowane na koniec każdego okresu sprawozdawczego (z perspektywnym zastosowaniem wszelkich zmian w szacunkach).

Aktywa utrzymywane na podstawie umowy leasingu finansowego amortyzuje się przez okres ich przewidywanego użytkowania ekonomicznego na takich samych zasadach jak aktywa własne. W sytuacji, gdy nie ma wystarczającej pewności, że własność zostanie przeniesiona na koniec okresu leasingu, aktywa są amortyzowane przez okres ich ekonomicznej użyteczności. Składnik rzeczowych aktywów trwałych usuwa się z

bilansu na moment zbycia lub gdy oczekuje się, iż nie uzyska się korzyści ekonomicznych z użytkowania składnika aktywów.

Wszelkie zyski lub straty wynikające ze zbycia lub wycofania z użytkowania składników rzeczowych aktywów trwałych są ujmowane w wyniku okresu w którym dane składniki aktywów zostały usunięte z bilansu (obliczone jako różnica między wpływem ze sprzedaży a wartością bilansową tego składnika).

Oszacowany okres ekonomicznej użyteczności i metoda amortyzacji podlegają weryfikacji na koniec każdego okresu sprawozdawczego, a skutki zmian szacunków rozlicza się prospektywnie. Nabyte rzeczowe aktywa trwałe o niezdefiniowanym okresie ekonomicznej użyteczności wykazuje się w koszcie historycznym pomniejszonym o skumulowaną utratę wartości.

3.2. Nieruchomości inwestycyjne

Nieruchomości inwestycyjne to nieruchomości, z których właściciel czerpie korzyści w postaci czynszu i/lub zwiększenia wartości kapitału (obejmują również nieruchomości w budowie przeznaczone na cele inwestycyjne). Nieruchomości te wycenia się początkowo po koszcie, z uwzględnieniem kosztu transakcji. Po ujęciu początkowym nieruchomości inwestycyjne wycenia się w wartości godziwej. Zyski i straty wynikające ze zmian wartości godziwej nieruchomości inwestycyjnych ujmuje się w wynik w okresie, w którym powstały. Nieruchomości inwestycyjne wyłącza się z bilansu w chwili zbycia lub wycofania z użytkowania, albo jeżeli podmiot nie spodziewa się osiągnięcia dalszych korzyści ekonomicznych z tytułu ich zbycia. Zyski lub straty wynikające z usunięcia nieruchomości z bilansu (obliczane jako różnica między wpływem ze sprzedaży a wartością bilansową tego składnika) ujmuje się w wynik okresu, w którym nastąpiło usunięcie z bilansu.

3.3. Aktywa przeznaczone do zbycia

Aktywa trwałe przeznaczone do zbycia klasyfikuje się jako przeznaczone do zbycia, jeśli ich wartość bilansowa zostanie odzyskana raczej w wyniku transakcji zbycia niż w wyniku ich dalszego użytkowania. Warunek ten uznaje się za spełniony wyłącznie wówczas, gdy wystąpienie transakcji zbycia jest bardzo prawdopodobne, a składnik aktywów (lub podmiot do zbycia) jest dostępny do natychmiastowego zbycia w swoim obecnym stanie. Klasyfikacja składnika aktywów jako przeznaczonego do zbycia, zakłada zamiar kierownictwa Grupy do dokonania transakcji zbycia w ciągu roku od momentu zmiany klasyfikacji.

Jeżeli Grupa ma zamiar dokonać sprzedaży która powodowałaby utratę kontroli nad jednostką zależną, wszystkie aktywa i zobowiązania tej spółki zależnej są klasyfikowane jako przeznaczone do zbycia jeżeli wszystkie wyżej wymienione kryteria są spełnione oraz niezależnie od tego czy Grupa zachowa udziały niedające kontroli po tej transakcji zbycia.

Aktywa trwałe (lub podmiotu do zbycia) sklasyfikowane jako przeznaczone do zbycia wycenia się po niższej spośród dwóch wartości: pierwotnej wartości bilansowej lub wartości godziwej, pomniejszonej o koszty związane ze sprzedażą.

3.4. Aktywa niematerialne

3.4.1. Nabyte aktywa niematerialne

Nabyte aktywa niematerialne o zdefiniowanym okresie ekonomicznej użyteczności wykazuje się po koszcie pomniejszonym o umorzenie i skumulowaną utratę wartości. Amortyzację ujmuje się liniowo w szacowanym okresie ekonomicznej użyteczności. Oszacowany okres ekonomicznej użyteczności i metoda amortyzacji podlegają weryfikacji na koniec każdego okresu sprawozdawczego, a skutki zmian szacunków rozlicza się prospektywnie. Nabyte aktywa niematerialne o niezdefiniowanym okresie ekonomicznej użyteczności wykazuje się w koszcie historycznym pomniejszonym o skumulowaną utratę wartości.

3.4.2. Wytworzone we własnym zakresie aktywa niematerialne - koszty prac badawczych i rozwojowych

Koszty prac badawczych są ujmowane w wynik w momencie ich poniesienia. Aktywa niematerialne powstałe na skutek prowadzenia prac rozwojowych, ujmowane są w sprawozdaniu z sytuacji finansowej jedynie po spełnieniu następujących warunków:

- z technicznego punktu widzenia istnieje możliwość ukończenia składnika aktywów niematerialnych, tak aby nadawał się do sprzedaży lub użytkowania,
- istnieje możliwość udowodnienia zamiaru ukończenia składnika oraz jego użytkowania i sprzedaży,
- składnik będzie zdolny do użytkowania lub sprzedaży,
- znany jest sposób w jaki składnik będzie wytwarzał przyszłe korzyści ekonomiczne,
- zapewnione zostaną środki techniczne oraz finansowe konieczne do ukończenia prac rozwojowych oraz jego użytkowania i sprzedaży,
- istnieje możliwość wiarygodnego ustalenia nakładów poniesionych w czasie prac rozwojowych. Wartość początkową aktywów niematerialnych wytworzonych we własnym zakresie stanowi suma wydatków poniesionych od dnia, gdy składnik aktywów niematerialnych po raz pierwszy spełnia kryteria ujmowania ich w bilansie (patrz powyżej).

W przypadku gdy nie można ująć w bilansie kosztów prac rozwojowych wytworzonych we własnym zakresie, koszty te są ujmowane w wynik okresu, w którym zostały poniesione.

Aktywa niematerialne wytworzone we własnym zakresie po początkowym ujęciu są wykazywane według ceny nabycia pomniejszonej o umorzenia i łączne odpisy na utratę wartości, na takiej samej zasadzie jak nabyte aktywa niematerialne.

3.4.3. Utrata wartości rzeczowych aktywów trwałych niematerialnych oprócz wartości firmy

Na każdy dzień bilansowy Grupa dokonuje przeglądu wartości bilansowych posiadanego majątku trwałego i aktywów niematerialnych w celu stwierdzenia, czy nie występują przesłanki wskazujące na utratę ich wartości. Jeżeli stwierdzono istnienie takich przesłanek, szacowana jest wartość odzyskiwalna danego składnika aktywów, w celu ustalenia potencjalnego odpisu z tego tytułu. W sytuacji, gdy nie jest możliwe oszacowanie wartości odzyskiwalnej składnika aktywów, przeprowadza się analizę wartości odzyskiwalnej dla grupy aktywów generujących przepływy pieniężne, do której należy dany składnik aktywów. Jeśli możliwe jest wskazanie wiarygodnej i jednolitej podstawy alokacji, składniki majątku trwałego Grupy alokowane są do poszczególnych jednostek generujących przepływy pieniężne lub do najmniejszych grup jednostek generujących takie przepływy, dla których można wyznaczyć wiarygodne i jednolite podstawy alokacji.

W przypadku aktywów niematerialnych o nieokreślonym okresie użytkowania oraz jeszcze nieprzyjętych do użytkowania, test utraty wartości przeprowadzany jest corocznie oraz dodatkowo wtedy, gdy występują przesłanki wskazujące na możliwość wystąpienia utraty wartości.

Wartość odzyskiwalna ustalana jest jako wyższa spośród dwóch wartości: wartość godziwa pomniejszona o koszty sprzedaży lub wartość użytkowa. Ta ostatnia wartość odpowiada wartości bieżącej szacunku przyszłych przepływów pieniężnych zdyskontowanych przy użyciu stopy dyskonta przed opodatkowaniem uwzględniającej aktualną rynkową wartość pieniądza w czasie oraz ryzyko specyficzne dla danego składnika aktywów.

Jeżeli wartość odzyskiwalna jest niższa od wartości bilansowej składnika aktywów (lub Grupy generującej przepływy pieniężne), wartość bilansową tego składnika lub Grupy pomniejsza się do wartości odzyskiwalnej. Stratę z tytułu utraty wartości ujmuje się niezwłocznie jako koszt okresu, w którym wystąpiła. Jeśli strata z tytułu utraty wartości ulega następnie odwróceniu, wartość netto składnika aktywów (lub Grupy generującej przepływy pieniężne) zwiększana jest do nowej oszacowanej wartości odzyskiwalnej, nie przekraczającej jednak wartości bilansowej tego składnika aktywów jaka byłaby ustalona, gdyby w poprzednich latach nie ujęto straty z tytułu utraty wartości składnika aktywów / Grupy generującej przepływy pieniężne. Odwrócenie straty z tytułu utraty wartości ujmuje się w niezwłocznie w wynik.

3.5. Wartość firmy

Wartość firmy wynikającą z przejęcia innego podmiotu ujmuje się po koszcie ustalonym na dzień przejęcia tego podmiotu, pomniejszonym o kwotę utraty wartości.

Dla celów testu na utratę wartości wartość firmy alokuje się do poszczególnych ośrodków generujących przepływy pieniężne (lub do grup takich ośrodków), które mają odnieść korzyści z synergii będących skutkiem połączenia jednostek gospodarczych.

Ośrodek generujący przepływy pieniężne, do którego alokuje się wartość firmy, jest testowany na utratę wartości raz do roku lub częściej, jeżeli występują przesłanki wskazujące na możliwość utraty wartości. Jeżeli wartość odzyskiwalna ośrodka generującego przepływy pieniężne jest mniejsza od jego wartości bilansowej, odpis z tytułu utraty wartości alokuje się tak, by w pierwszej kolejności zredukować kwotę bilansową wartości firmy alokowanej do tego ośrodka, a pozostałą część alokuje się na inne składniki aktywów tego ośrodka, proporcjonalnie do wartości bilansowej każdego z nich. Odpis z tytułu utraty wartości firmy ujmuje się bezpośrednio w wynik w sprawozdaniu z całkowitych dochodów. Odpisów z tytułu utraty wartości firmy nie odwraca się w kolejnych okresach. W chwili zbycia ośrodka generującego przepływy pieniężne przypisana do niego wartość firmy jest uwzględniana w obliczeniu zysku lub straty ze zbycia.

3.6. Inwestycje w spółkach stowarzyszonych

Spółka stowarzyszona to taki podmiot, na który spółka może znacząco wpływać, i który nie jest ani jednostką zależną, ani wspólnym przedsięwzięciem. Znaczący wpływ oznacza możliwość uczestniczenia w podejmowaniu decyzji dotyczących polityki finansowej i operacyjnej w danej Grupie Kapitałowej, niestanowiący jednak kontroli ani współkontroli tej polityki.

Wyniki, aktywa i zobowiązania jednostek stowarzyszonych są rozliczone metodą praw własności, z wyjątkiem inwestycji sklasyfikowanych jako przeznaczone do sprzedaży, rozliczonych zgodnie z MSSF 5 „Aktywa trwałe przeznaczone do sprzedaży oraz działalność zaniechana”. Zgodnie z metodą praw własności inwestycje w jednostkach stowarzyszonych ujmuje się początkowo w sprawozdaniu z sytuacji finansowej po koszcie historycznym, a następnie uwzględnia w części wyniku przypadającego na jednostkę lub w pozostałych całkowitych dochodach jednostki stowarzyszonej. Jeżeli udział spółki w stratach spółki stowarzyszonej przekracza wartość jej udziałów w tej jednostce (obejmującą udziały długoterminowe, stanowiące zasadniczo część wartości netto inwestycji w podmiocie), Grupa przestaje ujmować swoje udziały w dalszych stratach spółki stowarzyszonej. Dalsze straty ujmuje się tylko do wysokości prawnych lub zwyczajowych zobowiązań spółki albo płatności dokonanych w imieniu spółki stowarzyszonej.

Nadwyżka kosztów przejęcia nad udziałem Grupy w wartości netto możliwych do zidentyfikowania aktywów, zobowiązań i zobowiązań warunkowych spółki stowarzyszonej ujętych na dzień przejęcia rozpoznawana jest jako wartość firmy, stanowiąca element wartości bilansowej inwestycji. Nadwyżka udziału Grupy w wartości netto możliwych do zidentyfikowania aktywów, zobowiązań i zobowiązań warunkowych nad kosztami przejęcia po ponownej weryfikacji ujmowana jest bezpośrednio w wynik.

Wymogi MSR 39 stosuje się do sprawdzenia, czy Grupa powinna ująć odpis z tytułu utraty wartości inwestycji w jednostkę stowarzyszoną. W razie konieczności wartość bilansowa inwestycji (z uwzględnieniem wartości firmy) testowana jest na utratę wartości zgodnie z MSR 36 „Utrata wartości aktywów” tak, jak gdyby był to pojedynczy składnik aktywów, przez porównanie jej wartości odzyskiwalnej (wyższej z dwóch kwot: wartości użytkowej i wartości godziwej pomniejszonej o koszty sprzedaży) z wartością bilansową. Odpisy z tytułu utraty wartości uwzględnia się w wartości bilansowej inwestycji. Odwrócenie odpisu ujmuje się zgodnie z MSR 36 w kwocie odpowiadającej wzrostowi wartości odzyskiwalnej inwestycji.

Po zbyciu jednostki stowarzyszonej, którego skutkiem jest utrata przez Grupę znaczącego wpływu na tę jednostkę, pozostałe udziały wycenia się w wartości godziwej na ten dzień, a wartość tą traktuje jako wartość godziwą w chwili początkowego ujęcia składnika aktywów finansowych zgodnie z MSR 39. Różnicę między pierwotną wartością bilansową Grupy stowarzyszonej przypisywaną do pozostałych udziałów oraz wartością godziwą tych udziałów uwzględnia się przy określaniu wysokości zysku lub straty z tytułu zbycia spółki zależnej. Ponadto Grupa rozlicza wszystkie kwoty uprzednio ujemowane w pozostałych całkowitych dochodach w odniesieniu do jednostki stowarzyszonej tak samo, jak rozliczałaby je w przypadku zbycia odpowiednich składników aktywów i zobowiązań przez tę jednostkę. Wobec tego, jeżeli zysk lub strata uprzednio ujęte w pozostałych całkowitych dochodach zostaną przeniesione na wynik finansowy w chwili zbycia odpowiednich składników aktywów i zobowiązań, Grupa przeklasyfikowuje ten zysk lub stratę z kapitału własnego na wynik (w formie korekty reklasyfikacyjnej) w chwili utraty znaczącego wpływu na tę jednostkę stowarzyszoną.

Jeżeli spółka należąca do Grupy prowadzi transakcje z daną jednostką stowarzyszoną, zyski i straty wynikające z tych transakcji ujmują się w skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym Grupy tylko w odniesieniu do udziałów w tej jednostce, niezwiązanych z Grupą.

3.7. Udziały we wspólnych przedsięwzięciach

Wspólne przedsięwzięcie jest to relacja umowna, na mocy której spółka i inne strony podejmują działalność gospodarczą podlegającą wspólnej kontroli, a więc taką, w toku której strategiczne decyzje finansowe, operacyjne i polityczne wymagają jednogłośniego poparcia wszystkich stron sprawujących wspólnie kontrolę. Gdy podmiot należący do Grupy podejmuje bezpośrednio działalność w ramach wspólnego przedsięwzięcia, udział spółki we wspólnie kontrolowanych aktywach i zobowiązaniach ponoszonych wspólnie z pozostałymi współnikami przedsięwzięcia ujmowany jest w sprawozdaniu finansowym odpowiedniego podmiotu i klasyfikowany zgodnie ze swoim charakterem. Zobowiązania i koszty ponoszone bezpośrednio wskutek udziału we wspólnie kontrolowanych aktywach rozliczane są metodą memoriałową. Dochód ze sprzedaży lub wykorzystania udziału spółki w produktach wytworzonych przez wspólnie kontrolowane aktywa oraz udział w kosztach wspólnego przedsięwzięcia ujmują się w chwili wystąpienia prawdopodobieństwa uzyskania/przekazania przez Grupę korzyści ekonomicznych związanych z odpowiednimi transakcjami, o ile da się je wiarygodnie wycenić.

Wspólne przedsięwzięcia związane z utworzeniem oddzielnego podmiotu, w którym udziały mają wszyscy współnicy, określa się mianem jednostek podlegających wspólnej kontroli.

Grupa wykazuje udziały w takich spółkach w formie konsolidacji proporcjonalnej z wyjątkiem sytuacji, kiedy inwestycja została sklasyfikowana jako przeznaczona do zbycia; w takim przypadku rozlicza się ją zgodnie z MSSF 5 „Aktywa trwałe przeznaczone do sprzedaży oraz działalność zaniechana”. Udziały Grupy w aktywach, zobowiązaniach, przychodach i kosztach jednostek podlegających wspólnej kontroli łączy się z analogicznymi pozycjami skonsolidowanego sprawozdania finansowego.

Wartość firmy wynikającą z przejęcia udziałów spółki w jednostce podlegającej wspólnej kontroli rozlicza się zgodnie z zasadami rachunkowości obowiązującymi w Grupie.

W sytuacji gdy Grupa prowadzi transakcje ze spółkami podlegającymi wspólnej kontroli, zyski i straty wynikające z tych transakcji ujmują się w skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym Grupy tylko w odniesieniu do udziałów w tej jednostce współzależnej niezwiązanych z Grupą.

3.8. Leasing

Leasing klasyfikuje się jako leasing finansowy, gdy w ramach zawartej umowy zasadniczo całe potencjalne korzyści oraz ryzyko wynikające z posiadania przedmiotu leasingu przenoszone jest na leasingobiorcę. Wszelkie pozostałe rodzaje leasingu traktowane są jako leasing operacyjny.

3.8.1. Spółka jako leasingodawca

Kwoty należne z tytułu leasingu finansowego wykazuje się w pozycji należności, w wartości netto inwestycji Grupy w leasing. Przychody z tytułu leasingu finansowego alokuje się do odpowiednich okresów odzwierciedlając stałą, okresową stopę zwrotu z wartości netto inwestycji Grupy należnej z tytułu leasingu.

Przychody z tytułu leasingu operacyjnego ujmują się w sprawozdaniu z całkowitych dochodów metodą liniową w okresie wynikającym z umowy leasingu. Początkowe koszty bezpośrednio, poniesione w trakcie negocjacji i/lub pozyskiwania leasingu operacyjnego dodaje się do wartości bilansowej leasingowanego składnika aktywów, i ujmują metodą liniową przez okres leasingu.

3.8.2. Spółka jako leasingobiorca

Aktywa użytkowane na podstawie umowy leasingu finansowego traktuje się jak aktywa Grupy i wycenia w ich wartości godziwej w momencie ich nabycia, nie wyższej jednak niż wartość bieżąca minimalnych opłat leasingowych. Powstające z tego tytułu zobowiązanie wobec leasingodawcy jest prezentowane w sprawozdaniu z sytuacji finansowej w pozycji zobowiązań z tytułu leasingu finansowego.

Płatności leasingowe dzielone są na część odsetkową i zmniejszenie zobowiązania z tytułu leasingu, tak by stopa odsetek od pozostającego zobowiązania była wielkością stałą. Koszty finansowe odnosi się bezpośrednio do rachunku zysków i strat, chyba że można je bezpośrednio przyporządkować do odpowiednich aktywów –

wówczas są one kapitalizowane zgodnie z zasadami rachunkowości Grupy dotyczącymi kosztów finansowania zewnętrznego. Płatności warunkowe z tytułu leasingu ujmuje się w kosztach w okresie ich ponoszenia.

Płatności z tytułu leasingu operacyjnego odnosi się na wynik metodą liniową przez okres leasingu, z wyjątkiem przypadków, kiedy inna, systematyczna podstawa rozliczenia jest bardziej reprezentatywna dla wzorca czasowego rządzącego konsumpcją korzyści ekonomicznych wypływających z leasingu danego składnika aktywów. Płatności warunkowe z tytułu leasingu operacyjnego ujmuje się w kosztach w okresie ich ponoszenia. W przypadku otrzymania specjalnych zachęt motywujących do zawarcia umowy leasingu operacyjnego, ujmuje się je jako zobowiązania. Zagregowane korzyści z tytułu takich zachęt ujmuje się jako pomniejszenie kosztów wynajmu metodą liniową, z wyjątkiem sytuacji, gdy inna systematyczna podstawa jest bardziej reprezentatywna w odzwierciedleniu konsumpcji korzyści ekonomicznych dostarczanych przez składnik aktywów objęty leasingiem.

3.9. Zapasy

Zapasy wyceniane są według niższej z wartości: kosztu lub wartości możliwej do uzyskania. Koszty zapasów ustalane metodą FIFO. Wartość możliwą do uzyskania stanowi szacunkowa cena sprzedaży zapasów pomniejszona o wszelkie szacowane koszty dokończenia produkcji/wykonania usługi i koszty niezbędne do doprowadzenia sprzedaży do skutku.

Grupa dokonuje zakupów towarów i materiałów bezpośrednio potrzebnych do realizacji zdarzenia. Materiały z reguły są zużywane na bieżąco. Jednostka tworzy odpisy aktualizujące na nierotujące zapasy.

3.10. Waluty obce

Transakcje przeprowadzane w walucie innej niż waluta funkcjonalna (waluty obce) wykazuje się po kursie waluty obowiązującym na dzień poprzedzający dzień transakcji. Na dzień bilansowy aktywa i zobowiązania pieniężne denominowane w walutach obcych są przeliczane według kursu obowiązującego na ten dzień. Niepieniężne pozycje wyceniane w wartości godziwej i denominowane w walutach obcych wycenia się po kursie obowiązującym w dniu ustalenia wartości godziwej. Pozycje niepieniężne wyceniane są według kosztu historycznego.

Różnice kursowe powstałe na pozycjach pieniężnych ujmuje się w wynik okresu, w którym powstają, z wyjątkiem różnic kursowych dotyczących aktywów w budowie przeznaczonych do przyszłego wykorzystania produkcyjnego, które włącza się do kosztów wytworzenia tych aktywów i traktuje jako korekty kosztów odsetkowych kredytów w walutach obcych.

Na dzień bilansowy aktywa i zobowiązania zagranicznych jednostek zależnych są przeliczane na walutę polską po kursie zamknięcia obowiązującym na dzień bilansowy tj. po średnim kursie ustalonym dla danej waluty przez Narodowy Bank Polski.

Rachunek zysków i strat jednostki zagranicznej jest przeliczany po przeciętnym kursie wymiany za dany rok obrotowy.

Różnice kursowe powstałe w wyniku przeliczenia sprawozdania finansowego jednostki zagranicznej są ujmowane w innych całkowitych dochodach i akumulowane w oddzielnej pozycji kapitału własnego aż do momentu zbycia jednostki zagranicznej. Zastosowane kursy ujęte zostały w nocie 38.

3.11. Koszty finansowania zewnętrznego

Koszty finansowania zewnętrznego bezpośrednio związanego z nabyciem lub wytworzeniem składników majątku wymagających dłuższego czasu w celu doprowadzenia ich do użytkowania, zalicza się do kosztów wytworzenia takich aktywów aż do momentu, w którym aktywa te są zasadniczo gotowe do zamierzonego użytkowania lub sprzedaży. Przychody z inwestycji uzyskane w wyniku krótkoterminowego inwestowania pozyskanych środków zewnętrznych przeznaczonych bezpośrednio na finansowanie nabycia lub wytworzenia składników majątku, pomniejszają wartość kosztów finansowania zewnętrznego podlegających kapitalizacji.

Wszelkie pozostałe koszty finansowania zewnętrznego są odnoszone bezpośrednio na wynik w okresie, w którym zostały poniesione.

3.12. Dotacje rządowe i z innego źródła (fundusze UE)

Dotacji nie ujmuje się do chwili uzyskania uzasadnionej pewności, że Grupa spełni konieczne warunki i otrzyma takie dotacje.

Dotacje ujmuje się w wynik systematycznie, za każdy okres, w którym Grupa ujmuje wydatki jako koszty, których kompensatę ma stanowić dotacja. W szczególności dotacje, których podstawowym warunkiem udzielenia jest zakup, budowa lub inny rodzaj nabycia aktywów trwałych, ujmuje się jako odroczone przychody w sprawozdaniu z sytuacji finansowej i odnosi się na wynik systematycznie w uzasadnionych kwotach przez okres ekonomicznej użyteczności związanych z nimi aktywów.

Dotacje należne jako kompensata już poniesionych kosztów lub strat lub jako forma bezpośredniego wsparcia finansowego dla Grupy bez ponoszenia w przyszłości związanych z tym kosztów ujmuje się w wyniku w okresie, kiedy stają się wymagalne.

Korzyści wynikające z otrzymania pożyczki rządowej poniżej oprocentowania rynkowego, traktowane są jako dotacje i mierzone są jako różnica pomiędzy wartością otrzymanej pożyczki i wartością godziwą pożyczki ustaloną z zastosowaniem odpowiedniej rynkowej stopy procentowej.

3.13. Koszty świadczeń pracowniczych

Ze względu na kryterium istotności Grupa stosuje uproszczenie i nie tworzy rezerw na świadczenia pracownicze. Nie wywiera to istotnie ujemnego wpływu na rzetelne i jasne przedstawienie sytuacji majątkowej i finansowej oraz wynik finansowy.

3.14. Aktywa finansowe

3.14.1. Metoda efektywnej stopy procentowej

Metoda efektywnej stopy procentowej to sposób obliczania zamortyzowanego kosztu instrumentu dłużnego i alokacji dochodu odsetkowego na odpowiedni okres. Efektywna stopa procentowa to dokładna stopa dyskonta szacunkowych przyszłych wpływów pieniężnych (w tym wszystkich uiszczonych lub otrzymanych opłat i punktów stanowiących integralną część efektywnej stopy procentowej, kosztów transakcji i innych premii czy upustów) przez okres prognozowanej użyteczności instrumentu dłużnego lub - w razie konieczności - w krótszym okresie, do wartości bilansowej netto w chwili początkowego ujęcia.

Dochód jest ujmowany na bazie efektywnej stopy procentowej instrumentów dłużnych innych niż aktywa finansowe sklasyfikowane jako w WGPW.

3.14.2. Aktywa finansowe wyceniane w wartości godziwej przez wynik (WGPW)

Aktywa finansowe są sklasyfikowane jako wyceniane w WGPW kiedy te aktywa finansowe są przeznaczone do obrotu albo są wyznaczone do wyceny w WGPW.

Składnik aktywów finansowych klasyfikuje się jako przeznaczony do obrotu, jeżeli:

- został zakupiony przede wszystkim w celu odsprzedaży w niedalekiej przyszłości; lub
- stanowi część określonego portfela instrumentów finansowych, którymi Grupa zarządza łącznie, zgodnie z bieżącym i faktycznym wzorcem generowania krótkoterminowych zysków; lub
- jest instrumentem pochodnym niewyznaczonym i niedziałającym jako zabezpieczenie.

Składnik aktywów finansowych inny niż przeznaczony do obrotu może zostać sklasyfikowany jako wyceniany w wartości godziwej przez wynik przy ujęciu początkowym, jeżeli:

- taka klasyfikacja eliminuje lub znacząco redukuje niespójność wyceny lub ujęcia występującą w innych okolicznościach; lub
- składnik aktywów finansowych należy do grupy aktywów lub zobowiązań finansowych, lub do obu tych grup objętych zarządzaniem, a jego wyniki wyceniane są w wartości godziwej zgodnie z udokumentowaną strategią zarządzania ryzykiem lub inwestycjami Grupy, w ramach której informacje o grupowaniu aktywów są przekazywane wewnętrznie; lub

- składnik aktywów stanowi część kontraktu zawierającego jeden lub więcej wbudowanych instrumentów pochodnych, a MSR 39 „Instrumenty finansowe: ujmowanie i wycena” dopuszcza klasyfikację całego kontraktu (składnika aktywów lub zobowiązań) jako wycenianego w wartości godziwej przez wynik.

Aktywa finansowe wyceniane w WGPW są wykazywane w wartości godziwej, a wszelkie zyski lub straty z tytułu przeszacowania ujmowane są w wynik. Zysk lub strata ujęty w wynik obejmuje wszelkie dywidendy lub odsetki uzyskane z aktywów finansowych i jest wykazywany w pozycjach przychody lub koszty finansowe w sprawozdaniu z całkowitych dochodów.

3.14.3. Inwestycje utrzymywane do terminu wymagalności (UTW)

Inwestycje utrzymywane do terminu wymagalności to niepochodne aktywa finansowe o stałej lub mieszanej charakterystyce płatności i ustalonych terminach wymagalności, które Grupa zamierza i jest w stanie utrzymać do takiego terminu. Po początkowym ujęciu inwestycje utrzymywane do terminu wymagalności wycenia się po koszcie zamortyzowanym metodą efektywnej stopy procentowej z uwzględnieniem utraty wartości.

3.14.4. Aktywa finansowe dostępne do sprzedaży (DDS)

Aktywa finansowe DDS to niepochodne aktywa finansowe sklasyfikowane jako DDS lub niezaliczone do (a) pożyczek i należności, (b) UTW, (c) WGPW.

Jako DDS klasyfikuje się umarżalne bony notowane na giełdzie będące w posiadaniu Grupy, wykazywane w wartości godziwej na koniec każdego okresu sprawozdawczego. Również udziały nienotowane na aktywnych rynkach, jeżeli ich wartość da się wiarygodnie wycenić są klasyfikowane jako DDS i wykazywane w wartości godziwej na koniec każdego okresu sprawozdawczego. Zmiany wartości bilansowej pieniężnych aktywów finansowych DDS związane ze zmianami kursów wymiany walut (patrz niżej), dochód odsetkowy obliczony metodą efektywnej stopy procentowej oraz dywidendy z inwestycji kapitałowych DDS ujmują się w wynik. Inne zmiany wartości bilansowych aktywów finansowych DDS ujmują się w pozostałych całkowitych dochodach i kumulują w pozycji kapitału z przeszacowania. W chwili zbycia inwestycji lub stwierdzenia jej utraty wartości skumulowany zysk lub strata uprzednio wykazywane w kapitale z przeszacowania inwestycji przenosi się na wynik.

Wartość godziwą pieniężnych aktywów finansowych DDS denominowanych w walutach obcych określa się w tej walucie i przelicza po kursie spotowym obowiązującym na koniec okresu sprawozdawczego. Dodatnie lub ujemne różnice kursowe ujmowane w wynik określa się na podstawie kosztu zamortyzowanego składnika aktywów pieniężnych. Inne dodatnie i ujemne różnice kursowe ujmują się w pozostałych całkowitych dochodach. Inwestycje kapitałowe DDS nienotowane na aktywnym rynku, których wartości godziwej nie da się wiarygodnie wycenić oraz instrumenty pochodne powiązane z nimi i rozliczane w formie przekazania takich nienotowanych inwestycji kapitałowych, wycenia się po koszcie pomniejszonym o utratę wartości na koniec każdego okresu sprawozdawczego.

3.14.5. Pożyczki i należności

Pożyczki i należności to niepochodne instrumenty finansowe o stałych lub możliwych do określenia płatnościach, nienotowane na aktywnym rynku. Pożyczki i należności (w tym należności z tytułu dostaw i usług, salda bankowe i środki na rachunkach oraz inne wycenia się po koszcie zamortyzowanym metodą efektywnej stopy procentowej z uwzględnieniem utraty wartości.

Dochód odsetkowy ujmuje się stosując efektywną stopę procentową z wyjątkiem należności krótkoterminowych, przy których ujmowane odsetki byłyby nieznaczające.

3.14.6. Utrata wartości aktywów finansowych

Na koniec każdego okresu sprawozdawczego przeprowadza się analizę aktywów finansowych z wyjątkiem WGPW celem stwierdzenia występowania przesłanek utraty wartości. Uznaje się, że nastąpiła utrata wartości aktywów finansowych w przypadku wystąpienia obiektywnych przesłanek wskazujących, że w wyniku jednego lub kilku zdarzeń po dacie początkowego ujęcia danego składnika aktywów szacunkowe przyszłe przepływy pieniężne z inwestycji uległy zmniejszeniu

W przypadku inwestycji kapitałowych DDS za obiektywną przesłankę utraty wartości uznaje się znaczący lub przedłużający się spadek wartości godziwej papierów wartościowych poniżej ich kosztu.

Dla wszystkich innych rodzajów aktywów finansowych obiektywne przesłanki utraty wartości mogą obejmować:

- znaczące trudności finansowe Grupy lub kontrahenta;
- naruszenie umowy, np. niewywiązanie się lub opóźnienie w płatności odsetek lub kapitału;
- prawdopodobieństwo upadłości lub restrukturyzacji finansowej firmy dłużnika;
- zniknięcie aktywnego rynku danego składnika aktywów finansowych wskutek trudności finansowych.

Dla pewnych kategorii aktywów finansowych – np. należności z tytułu dostaw i usług, aktywów, które indywidualnie nie utraciły wartości dodatkowo przeprowadza się zbiorową ocenę występowania przesłanek utraty wartości. Obiektywne przesłanki utraty wartości dotyczące portfela należności mogą obejmować doświadczenia Grupy z egzekwowaniem płatności, zwiększenie liczby płatności opóźnionych powyżej 60 dni w portfelu oraz zauważalne zmiany krajowych lub lokalnych warunków ekonomicznych korelujące z niewywiązywaniem się z zapłaty należności.

Utrata wartości składnika aktywów finansowych wycenianego zgodnie z zasadami zamortyzowanego kosztu będzie równa różnicy między wartością bilansową tego składnika aktywów a wartością bieżącą prognozowanych przyszłych przepływów pieniężnych zdyskontowanych według jego pierwotnej efektywnej stopy procentowej.

Utrata wartości składnika aktywów finansowych wycenianego po koszcie będzie równa różnicy między wartością bilansową tego składnika aktywów a wartością bieżącą prognozowanych przyszłych przepływów pieniężnych zdyskontowanych według bieżącej rynkowej stopy zwrotu podobnego składnika aktywów finansowych. Taki odpis nie ulega odwróceniu w późniejszych okresach.

Wartość bilansowa składnika aktywów finansowych ulega bezpośredniemu obniżeniu o kwotę odpisu z tytułu utraty wartości, z wyjątkiem należności z tytułu dostaw i usług, których wartość bilansową redukuje się przy pomocy konta rezerwy. W przypadku uznania należności z tytułu dostaw i usług za nieściągalne odpisuje się je w ciężar konta rezerwy. W przypadku odzyskania uprzednio spisanej kwoty dopisuje się ją do salda na koncie rezerwy. Zmiany wartości bilansowej konta rezerwy ujmuje się w wynik.

W przypadku utraty wartości składnika aktywów finansowych DDS skumulowane zyski lub straty uprzednio ujmowane w pozostałych całkowitych dochodach przenosi się na wynik finansowy danego okresu.

Jeżeli utrata wartości aktywów finansowych wycenianych po koszcie zamortyzowanym ulegnie zmniejszeniu w kolejnym okresie rozliczeniowym, a zmniejszenie to można obiektywnie powiązać ze zdarzeniem, które nastąpiło po ujęciu utraty wartości, odpis z tego tytułu ulega odwróceniu przez wynik finansowy w kwocie bilansowej inwestycji na dzień odwrócenia odpisu z tytułu utraty wartości nieprzekraczającej kosztu zamortyzowanego obliczonego bez uwzględnienia utraty wartości.

Utraty wartości papierów wartościowych DDS ujętej uprzednio w wynik nie odwraca się przez ten wynik. Zwiększenie wartości godziwej po ujęciu utraty wartości ujmuje się w pozostałych całkowitych dochodach i kumuluje w pozycji kapitału z przeszacowania inwestycji. Kwotę utraty wartości dłużnych papierów wartościowych DDS odwraca się przez wynik finansowy, jeżeli zwiększenie wartości godziwej inwestycji można w sposób obiektywny powiązać ze zdarzeniem, które nastąpiło po dacie ujęcia tej utraty wartości.

3.14.7. Usunięcie aktywów finansowych z bilansu

Grupa Kapitałowa usuwa z bilansu składnik aktywów finansowych tylko w przypadku, gdy prawa umowne do przepływów pieniężnych generowanych przez ten składnik wygasną lub gdy przeniesie dany składnik aktywów oraz wszystkie związane z nim rodzaje ryzyka i korzyści wynikające z praw własności na inną jednostkę. W przypadku, gdy Grupa nie przenosi wszystkich rodzajów ryzyka i korzyści wynikających z praw własności ani ich nie zachowuje, ale nadal sprawuje kontrolę nad przeniesionym składnikiem aktywów, ujmuje zachowane udziały w tym składniku i związane z nimi zobowiązania, które będzie musiała uiścić. Jeżeli Grupa zachowuje wszystkie rodzaje ryzyka i korzyści wynikające z prawa własności do przeniesionego składnika aktywów, nadal ujmuje ten składnik oraz zabezpieczone finansowanie zewnętrzne na poczet otrzymanych korzyści.

W chwili całkowitego usunięcia składnika aktywów z bilansu różnicę między jego wartością bilansową a sumą otrzymanej i należnej zapłaty oraz skumulowanego zysku lub straty ujętych w pozostałych całkowitych dochodach i skumulowanych w kapitale własnym ujmuje się w wynik.

W przypadku usunięcia z bilansu części składnika aktywów finansowych (np. jeżeli Grupa zachowuje możliwość odkupu części przekazanego składnika aktywów), pierwotną wartość bilansową tego składnika alokuje się między część nadal ujmowaną w ramach działalności kontynuowanej, a część wyksięgowaną w oparciu o relatywne wartości godziwe tych części na dzień przekazania. Różnicę między wartością bilansową alokowaną do części

składnika aktywów usuniętej z bilansu a sumą zapłaty otrzymanej za tę część oraz skumulowany zysk lub stratę alokowane do tej części i uprzednio ujmowane w pozostałych całkowitych dochodach ujmuje się w wynik. Skumulowany zysk lub stratę uprzednio ujmowane w pozostałych całkowitych dochodach alokuje się między część składnika aktywów nadal ujmowaną w bilansie a część wyksięgowaną odpowiednio do relatywnej wartości godziwej obu tych części.

3.15. Rezerwy

Rezerwy tworzone są w przypadku, kiedy na Grupie ciąży istniejący obowiązek, prawny lub zwyczajowo oczekiwany, wynikający ze zdarzeń przeszłych i gdy prawdopodobne jest, że wypełnienie tego obowiązku spowoduje konieczność wypływu środków uosabiających korzyści ekonomiczne oraz można dokonać wiarygodnego szacunku kwoty tego zobowiązania.

Ujmowana kwota rezerwy odzwierciedla możliwie najdokładniejszy szacunek kwoty wymaganej do rozliczenia bieżącego zobowiązania na dzień bilansowy, z uwzględnieniem ryzyka i niepewności związanej z tym zobowiązaniem. W przypadku wyceny rezerwy metodą szacunkowych przepływów pieniężnych koniecznych do rozliczenia bieżącego zobowiązania, jej wartość bilansowa odpowiada wartości bieżącej tych przepływów (w przypadku gdy wpływ pieniądza w czasie jest istotny).

Jeśli zachodzi prawdopodobieństwo, że część lub całość korzyści ekonomicznych wymaganych do rozliczenia rezerwy będzie można odzyskać od strony trzeciej, należność tę ujmuje się jako składnik aktywów, jeśli prawdopodobieństwo odzyskania tej kwoty jest odpowiednio wysokie i da się ją wiarygodnie wycenić.

3.16. Umowy rodzące obciążenia

Bieżące zobowiązania wynikające z umów rodzących obciążenia ujmuje się i wycenia jak rezerwy. Za umowę rodzącą obciążenia uważa się umowę zawartą przez Grupę, wymuszającą nieuniknione koszty realizacji zobowiązań umownych, których wartość przekracza wysokość korzyści ekonomicznych przewidywanych w ramach umowy.

3.17. Restrukturyzacja

Rezerwa na koszty restrukturyzacji ujmowana jest tylko wtedy, gdy Grupa opracowała szczegółowy i formalny plan restrukturyzacji oraz ogłosiła wszystkim zainteresowanym stronom zamiar jego realizacji lub jego główne założenia. Wycena rezerwy restrukturyzacyjnej obejmuje wyłącznie bezpośrednie koszty restrukturyzacji, czyli kwoty niezbędne do przeprowadzenia restrukturyzacji i niezwiązane z bieżącą działalnością podmiotu.

3.18. Gwarancje

Rezerwy na oczekiwane koszty napraw gwarancyjnych ujmowane są w momencie sprzedaży usług zgodnie z najlepszym szacunkiem zarządu co do przyszłych kosztów koniecznych do poniesienia przez Grupę w okresie gwarancji.

3.19. Instrumenty finansowe

Aktywa i zobowiązania finansowe ujmuje się w chwili, gdy Grupa staje się stroną umowy instrumentu finansowego. Pierwotnie wycenia się je w wartości godziwej. Koszty transakcji przypisywane bezpośrednio do zakupu lub emisji aktywów i zobowiązań finansowych (z wyjątkiem aktywów i zobowiązań finansowych wycenianych w wartości godziwej przez wynik) odpowiednio dodaje się do lub odejmuje od wartości godziwej aktywów lub zobowiązań finansowych w chwili początkowego ujęcia. Koszty transakcji bezpośrednio przypisywane nabyciu aktywów finansowych lub przejęciu zobowiązań finansowych wycenianych w wartości godziwej przez wynik ujmuje się bezpośrednio w wynik.

3.20. Zobowiązania finansowe i instrumenty kapitałowe

3.20.1. Klasyfikacja: instrumenty dłużne lub kapitałowe

Instrumenty dłużne i kapitałowe wyemitowane przez Grupę klasyfikuje się jako zobowiązania finansowe lub kapitał własny na podstawie postanowień umownych i definicji zobowiązania finansowego i instrumentu kapitałowego.

3.20.2. Instrumenty kapitałowe

Instrumenty kapitałowe to umowy, które odzwierciedlają rezydualny udział w aktywach Grupy po odjęciu wszystkich jej zobowiązań. Instrumenty kapitałowe emitowane przez Grupę ujmują się w kwocie otrzymanych wpływów po odjęciu bezpośrednich kosztów emisji.

Odkupione przez Grupę własne instrumenty kapitałowe ujmują się lub odnosi bezpośrednio w kapitale własnym. W przypadku sprzedaży, zakupu, emisji lub umorzenia własnych instrumentów kapitałowych Grupy, nie ujmują się w wynik żadnych związanych z tym zysków ani strat.

3.20.3. Instrumenty złożone

Elementy instrumentów złożonych (bonów zamiennych) wyemitowanych przez Grupę klasyfikuje się oddzielnie jako zobowiązania finansowe i kapitał własny na podstawie warunków umowy oraz definicji zobowiązań finansowych i instrumentów kapitałowych. Opcja zamiany rozliczana przez jednostkę w formie otrzymania lub przekazania ustalonej liczby własnych instrumentów kapitałowych w zamian za ustaloną kwotę pieniężną lub składnik aktywów finansowych zaliczana jest do instrumentów kapitałowych.

Na dzień emisji wartość godziwą składnika zobowiązań szacuje się na podstawie obowiązującej rynkowej stopy procentowej dla zbliżonych instrumentów niezamiennych. Kwotę tę wykazuje się jako zobowiązanie po koszcie zamortyzowanym metodą efektywnej stopy procentowej do momentu wygaśnięcia w chwili zamiany lub osiągnięcia terminu zapadalności instrumentu.

Koszty transakcji związane z emisją zamiennych bonów alokuje się do składników zobowiązań i kapitału własnego proporcjonalnie do alokacji wpływów brutto. Koszty transakcji dotyczące składnika kapitału własnego ujmują się bezpośrednio w kapitale własnym. Koszty transakcji dotyczące składnika zobowiązań ujmują się w wartości bilansowej zobowiązania i amortyzuje w okresie użyteczności bonów metodą efektywnej stopy procentowej.

3.20.4. Zobowiązania finansowe

Zobowiązania finansowe klasyfikuje się jako „wyceniane w WGPW” lub jako „pozostałe zobowiązania finansowe”.

Zobowiązania finansowe wyceniane w WGPW

Do tej kategorii zalicza się zobowiązania finansowe przeznaczone do obrotu lub wyznaczone jako wyceniane w WGPW.

Zobowiązanie finansowe klasyfikuje się jako przeznaczone do obrotu, jeżeli:

- zostało podjęte przede wszystkim w celu odkupu w krótkim terminie;
- stanowi część określonego portfela instrumentów finansowych, którymi Grupa zarządza łącznie zgodnie z bieżącym i faktycznym wzorcem generowania krótkoterminowych zysków; lub
- jest instrumentem pochodnym niesklasyfikowanym i niedziałającym jako zabezpieczenie.

Zobowiązania finansowe inne niż zobowiązania finansowe przeznaczone do obrotu mogą zostać wyznaczone jako wyceniane w WGPW na moment początkowego ujęcia, jeżeli:

- taka klasyfikacja eliminuje lub znacząco redukuje niespójność wyceny lub ujęcia, jaka wystąpiłaby w innych warunkach; lub
- składnik aktywów finansowych należy do Grupy aktywów lub zobowiązań finansowych, lub do obu tych grup objętych zarządzaniem, a jego wyniki wyceniane są w wartości godziwej zgodnie z udokumentowaną strategią zarządzania ryzykiem lub inwestycjami Grupy, w ramach której informacje o grupowaniu aktywów są przekazywane wewnątrz; lub
- stanowi część kontraktu zawierającego jeden lub więcej wbudowanych instrumentów pochodnych, a MSR 39 dopuszcza klasyfikację całego kontraktu (składnika aktywów lub zobowiązań) do pozycji wycenianych w WGPW.

Pozostałe zobowiązania finansowe

Po początkowym ujęciu pozostałe zobowiązania finansowe (w tym kredyty i pożyczki, zobowiązania z tytułu dostaw i usług oraz inne zobowiązania) wycenia się po koszcie zamortyzowanym metodą efektywnej stopy procentowej. Metoda efektywnej stopy procentowej to sposób obliczania zamortyzowanego kosztu zobowiązania finansowego i alokacji kosztu odsetkowego na odpowiedni okres. Efektywna stopa procentowa to dokładna stopa dyskonta szacunkowych przyszłych wpływów pieniężnych (w tym wszystkich uiszczonych lub otrzymanych opłat i punktów stanowiących integralną część efektywnej stopy procentowej, kosztów transakcji i innych premii czy upustów) przez okres prognozowanej użyteczności zobowiązania finansowego lub - w razie konieczności - w krótszym okresie, do wartości bilansowej netto w chwili początkowego ujęcia.

Umowy gwarancji finansowej

Umowa gwarancji finansowej to umowa nakładająca na Grupę obowiązek dokonania określonych płatności kompensujących posiadaczowi stratę poniesioną wskutek niewywiązania się określonego dłużnika z obowiązku płatności wynikającego z warunków danego instrumentu dłużnego.

Umowy gwarancji finansowej emitowane przez Grupę wycenia się początkowo w wartości godziwej, a jeżeli nie zostały sklasyfikowane jako WGPW, wycenia się je następnie według wyższej z następujących kwot: - wartości zobowiązania umownego określonej zgodnie z MSR 37 „Rezerwy, zobowiązania warunkowe i aktywa warunkowe”;

- początkowo ujętej kwoty, pomniejszonej, tam gdzie ma to zastosowanie, o łączną amortyzację ujętą zgodnie z zasadami ujmowania przychodów.

Usunięcie zobowiązań finansowych z bilansu

Grupa usuwa zobowiązania finansowe z bilansu wyłącznie w przypadku ich wypełnienia, umorzenia lub wygaśnięcia. Różnicę między wartością bilansową usuniętego zobowiązania finansowego a zapłatą uiszczoną lub należną ujmuje się w wynik.

3.21. Ujmowanie przychodów

Przychody ujmowane są w wartości godziwej zapłaty otrzymanej lub należnej, po pomniejszeniu o przewidywane rabaty, zwroty klientów i podobne pomniejszenia, w tym podatek od towarów i usług VAT oraz inne podatki związane ze sprzedażą, za wyjątkiem podatku akcyzowego.

3.21.1. Sprzedaż towarów

Przychody ze sprzedaży towarów ujmowane są w momencie, kiedy towary zostały dostarczone i a wszelkie prawa do tego towaru zostały przekazane oraz po spełnieniu wszystkich następujących warunków:

- przeniesienia przez Grupę na nabywcę znaczącego ryzyka i korzyści wynikających z prawa własności towarów;
- scedowania przez Grupę funkcji kierowniczych w stopniu związanym na ogół z prawem własności oraz efektywnej kontroli nad sprzedanymi towarami;
- możliwości dokonania wiarygodnej wyceny kwoty przychodów;
- wystąpienia prawdopodobieństwa, że Grupa otrzyma korzyści ekonomiczne związane z transakcją; oraz
- możliwości wiarygodnej wyceny kosztów poniesionych lub przewidywanych w związku z transakcją.

3.21.2. Świadczenie usług

Przychody z umowy świadczenia usług ujmuje się poprzez odniesienie do stopnia zaawansowania realizacji umowy. Stopień zaawansowania realizacji umowy określa się następująco:

- przychody ze sprzedaży usług i materiałów ujmuje się według umownych stawek jak roboczogodziny i poniesionych bezpośrednich kosztów.

3.21.3. Przychody z tytułu odsetek i dywidend

Przychód z dywidend ujmowany jest w chwili ustanowienia prawa udziałowca do jej otrzymania (pod warunkiem, że zachodzi prawdopodobieństwo uzyskania przez Grupę korzyści ekonomicznych oraz że da się wiarygodnie wycenić wysokość przychodu).

Dochód odsetkowy ze składnika aktywów finansowych ujmuje się, jeżeli zachodzi prawdopodobieństwo uzyskania przez Grupę korzyści ekonomicznych, a kwotę dochodu da się wiarygodnie wycenić. Dochód odsetkowy rozlicza się w czasie w odniesieniu do nierozliczonej kwoty kapitału i przy zastosowaniu efektywnej stopy procentowej, stanowiącej stopę dyskontującą przyszłe wpływy pieniężne prognozowane na okres ekonomicznej użyteczności składnika aktywów finansowych do kwoty wartości bilansowej tego składnika aktywów w momencie początkowego ujęcia.

3.22. Umowy o usługę długoterminową

Jeżeli można wiarygodnie oszacować wynik umowy o usługę długoterminową, przychody i koszty są ujmowane poprzez odniesienie do stopnia zaawansowania realizacji działań na koniec okresu sprawozdawczego, mierzonego w oparciu o proporcję poniesionych kosztów z tytułu prac wykonanych do tej pory w stosunku do szacowanych całkowitych kosztów kontraktu, chyba że taka metodologia nie będzie reprezentatywnie przedstawiała stopnia zaawansowania prac. Zmiany w wykonanych pracach, roszczenia i premie są również brane pod uwagę, jeżeli można wiarygodnie oszacować ich koszty i ich otrzymanie jej jest prawdopodobne. Jeżeli nie można wiarygodnie oszacować wyniku na umowie o usługę długoterminową, przychody z tytułu umowy są ujmowane do wysokości poniesionych kosztów umowy oraz jeżeli jest prawdopodobne uzyskanie tych przychodów. Koszty umowy ujmuje się jako koszty w okresie, w którym zostały poniesione. Gdy jest prawdopodobne, że łączne koszty umowy przekroczą łączne przychody z tytułu umowy, przewidywaną stratę ujmuje się natychmiastowo w koszty.

Jeżeli suma kosztów umownych poniesionych na dany dzień i ujętych zysków pomniejszonych o ujęte straty przekracza wartość zafakturowaną, nadwyżkę wykazuje się w należnościach od klientów z tytułu prac objętych umową. Jeżeli wartość kosztów zafakturowanych na dany dzień przekracza sumę kosztów umownych poniesionych na dany dzień i ujętych zysków pomniejszonych o ujęte straty, nadwyżkę wykazuje się w zobowiązaniach wobec klientów z tytułu prac objętych umową. Kwoty otrzymane przed wykonaniem prac, których dotyczą, ujmuje się w sprawozdaniu z sytuacji finansowej w zobowiązaniach, jako otrzymane zaliczki. Kwoty zafakturowane z tytułu zrealizowanych prac, ale niezapłacone jeszcze przez klientów, ujmuje się w sprawozdaniu z sytuacji finansowej w należnościach z tytułu dostaw i usług.

3.23. Opodatkowanie

Podatek dochodowy Grupy obejmuje podatek bieżący do zapłaty oraz podatek odroczony.

3.23.1. Podatek bieżący

Bieżące obciążenie podatkowe jest obliczane na podstawie wyniku podatkowego (podstawy opodatkowania) danego okresu sprawozdawczego. Zysk (strata) podatkowa różni się od księgowego zysku (straty) netto w związku z wyłączeniem przychodów przejściowo niepodlegających opodatkowaniu i kosztów przejściowo niestanowiących kosztów uzyskania przychodów oraz pozycji kosztów i przychodów, które nigdy nie będą podlegały opodatkowaniu. Obciążenia podatkowe są wyliczane w oparciu o stawki podatkowe obowiązujące w danym roku obrotowym.

3.23.2. Podatek odroczony

Podatek odroczony ujmuje się od różnic przejściowych między wartością bilansową składników aktywów i zobowiązań w sprawozdaniu finansowym a odpowiadającą im podstawą opodatkowania stosowaną do obliczania wysokości zysku opodatkowanego, a także od nierozliczonych strat podatkowych oraz niewykorzystanych ulg podatkowych. Zobowiązania z tytułu podatku odroczonego ujmuje się zasadniczo dla wszystkich dodatnich różnic przejściowych. Składnik aktywów z tytułu odroczonego podatku dochodowego ujmuje się w odniesieniu do wszystkich ujemnych różnic przejściowych do wysokości, do której jest prawdopodobne, iż zostanie osiągnięty dochód do opodatkowania, który pozwoli na potrącenie tych różnic przejściowych. Tego rodzaju aktywów i zobowiązań z tytułu odroczonego podatku dochodowego nie ujmuje się, jeżeli różnice przejściowe wynikają z wartości firmy lub z początkowego ujęcia (poza połączeniem jednostek) innych aktywów i zobowiązań w transakcji, która nie wpływa na zysk podatkowy ani księgowy.

Ujmuje się rezerwę z tytułu odroczonego podatku dochodowego od dodatnich różnic przejściowych wynikających z inwestycji w spółkach zależnych i stowarzyszonych oraz udziałów we wspólnych przedsięwzięciach, chyba że Grupa Kapitałowa jest w stanie kontrolować odwrócenie różnicy przejściowej i jest prawdopodobne, że różnice przejściowe nie ulegną odwróceniu w dającej się przewidzieć przyszłości. Aktywa z tytułu odroczonego podatku

dochodowego wynikające z ujemnych różnic przejściowych związanych z takimi inwestycjami i udziałami są ujmowane tylko do tego stopnia, że jest prawdopodobne, że będą wystarczające zyski podlegające opodatkowaniu, na podstawie których będzie można wykorzystać korzyści podatkowe wynikające z różnic przejściowych oraz że oczekuje się, iż różnice przejściowe ulegną odwróceniu w dającej się przewidzieć przyszłości. Wartość składników aktywów z tytułu podatku odroczonego podlega analizie na każdy dzień bilansowy, a w przypadku gdy spodziewane przyszłe zyski podatkowe nie będą wystarczające dla realizacji składnika aktywów lub jego części, następuje jego odpis.

Podatek odroczony jest wyliczany przy użyciu stawek podatkowych, które będą obowiązywać w momencie, gdy pozycja aktywów zostanie zrealizowana lub zobowiązanie stanie się wymagalne. Wycena rezerw z tytułu odroczonego podatku dochodowego i aktywów z tytułu odroczonego podatku dochodowego odzwierciedla skutki podatkowe, które nastąpią odpowiednio do przewidywanego przez Grupę sposobu realizacji lub rozliczenia na dzień bilansowy wartości bilansowych aktywów i zobowiązań.

3.23.3. Podatek bieżący i odroczony za bieżący okres

Podatek bieżący i odroczony ujmuje się w wynik, z wyjątkiem przypadków dotyczących pozycji ujmowanych w pozostałych całkowitych dochodach lub bezpośrednio w kapitale własnym. W takiej sytuacji podatek bieżący i odroczony ujmuje się również odpowiednio w pozostałych całkowitych dochodach lub w kapitale własnym. Jeżeli podatek bieżący lub odroczony wynika z początkowego rozliczenia połączenia jednostek gospodarczych, efekt podatkowy uwzględnia się w dalszych rozliczeniach tego połączenia.

3.23.4. Pochodne instrumenty finansowe

Emitent dopuszcza możliwość zawierania różnorodnych umów instrumentów pochodnych w celu zarządzania ryzykiem stopy procentowej i kursowym. Obejmują one kontrakty forward, swapy stóp procentowych i swapy walutowe.

Instrumenty pochodne ujmuje się początkowo w wartości godziwej na dzień podpisania stosownych umów, a następnie przeliczane do wartości godziwej na koniec każdego okresu sprawozdawczego. Wynikowe zyski lub straty ujmuje się bezpośrednio w wynik, chyba że dany instrument wykorzystywany jest jako instrument zabezpieczający. W takim przypadku moment ujęcia w wynik zależy od charakteru powiązania zabezpieczającego.

3.24. Budowane instrumenty pochodne

Instrumenty pochodne wbudowane w inne instrumenty finansowe lub w umowy niebędące instrumentami finansowymi traktowane są jako oddzielne instrumenty pochodne, jeżeli charakter instrumentu wbudowanego oraz ryzyko z nim związane nie jest ściśle powiązane z charakterem umowy bazowej i ryzykiem z niej wynikającym i jeżeli umowy bazowe nie są wyceniane w WGPW.

3.25. Rachunkowość zabezpieczeń

Grupa nie stosuje rachunkowości zabezpieczeń.

3.26. Połączenia jednostek gospodarczych

Przejęcia innych podmiotów rozlicza się metodą przejęcia. Zapłatę przekazaną w transakcji połączenia jednostek gospodarczych wycenia się w wartości godziwej, obliczonej jako zbiorcza kwota wartości godziwych na dzień przejęcia przekazanych przez spółkę aktywów, zobowiązań zaciągniętych przez Grupę wobec poprzednich właścicieli spółki przejmowanej oraz instrumentów kapitałowych wyemitowanych przez Grupę w zamian za przejęcie kontroli nad jednostką przejmowaną. Koszty związane z przejęciem ujmuje się w wynik w momencie ich poniesienia.

Możliwe do zidentyfikowania aktywa i zobowiązania wycenia się w wartości godziwej na dzień przejęcia, z następującymi wyjątkami:

- aktywa i zobowiązania wynikające z odroczonego podatku dochodowego lub związane z umowami o świadczenia pracownicze ujmuje się i wycenia zgodnie z MSR 12 „Podatek dochodowy” i MSR 19 „Świadczenia pracownicze”;
- zobowiązania lub instrumenty kapitałowe związane z programami płatności rozliczanych na bazie akcji w jednostce przejmowanej lub w Grupie, które mają zastąpić analogiczne umowy obowiązujące w jednostce przejmowanej, wycenia się zgodnie z MSSF 2 „Płatności na bazie akcji” na dzień przejęcia (patrz nota 3.16.2) oraz

- aktywa (lub grupy aktywów przeznaczone do zbycia) sklasyfikowane jako przeznaczone do sprzedaży zgodnie z MSSF 5 „Aktywa trwałe przeznaczone do sprzedaży i działalność zaniechana” wycenia się zgodnie z wymogami tego standardu.

Wartość firmy wycenia się jako nadwyżkę sumy przekazanej zapłaty, kwoty udziałów niedających kontroli w jednostce przejmowanej oraz wartości godziwej poprzednio posiadanych przez jednostkę przejmującą udziałów w jednostce przejmowanej nad kwotą wartości godziwej możliwych do zidentyfikowania przejętych aktywów netto i zobowiązań wycenionych na dzień przejęcia. Jeżeli po ponownej weryfikacji wartość netto wycenionych nadziei przejęcia możliwych do zidentyfikowania aktywów i zobowiązań przekracza sumę przekazanej zapłaty, wartości udziałów niedających kontroli w jednostce przejmowanej oraz wartości godziwej udziałów w tej jednostce uprzednio posiadanych przez jednostkę przejmującą, nadwyżkę tę ujmuje się bezpośrednio w wyniku jako zysk na okazjnym nabyciu.

Udziały niedające kontroli stanowiące część udziałów właścicielskich i uprawniające posiadaczy do proporcjonalnego udziału w aktywach netto Grupy w przypadku jej likwidacji można początkowo wycenić w wartości godziwej lub odpowiednio do proporcji udziałów niedających kontroli w ujętej wartości możliwych do zidentyfikowania aktywów netto Grupy przejmowanej. Wyboru metody wyceny dokonuje się indywidualnie dla każdej transakcji przejęcia. Inne rodzaje udziałów niedających kontroli wycenia się w wartości godziwej lub inną metodą przepisaną w MSSF.

Jeżeli zapłata przekazana w transakcji połączenia jednostek gospodarczych obejmuje aktywa lub zobowiązania wynikające z umowy o zapłacie warunkowej, zapłatę tę wycenia się w wartości godziwej na dzień przejęcia i ujmuje jako część wynagrodzenia przekazanego w transakcji połączenia jednostek gospodarczych. Zmiany wartości godziwej zapłaty warunkowej kwalifikujące się jako korekty za okres objęty wyceną uwzględnia się retrospektywnie, w korespondencji z odpowiednimi korektami wartości firmy. Korekty dotyczące okresu wyceny to takie, które są wynikiem uzyskania dodatkowych informacji dotyczących „okresu objętego wyceną” (który nie może być dłuższy niż jeden rok od dnia przejęcia), dotyczących faktów i okoliczności występujących na dzień przejęcia.

Zmiany wartości godziwej zapłaty warunkowej, które nie kwalifikują się jako korekty dotyczące okresu wyceny, rozlicza się w zależności od klasyfikacji zapłaty warunkowej. Warunkowej zapłaty sklasyfikowanej jako kapitał własny nie wycenia się ponownie, a jej późniejsze uregulowanie rozlicza się w ramach kapitału własnego. Zapłata warunkowa zaklasyfikowana jako składnik aktywów lub zobowiązań podlega przeszacowaniu na kolejne dni sprawozdawcze zgodnie z MSR 39 lub MSR 37 „Rezerwy, zobowiązania warunkowe i aktywa warunkowe”, a wynikające z przeszacowania zyski lub straty ujmuje się w wynik.

W przypadku połączenia jednostek realizowanego etapami, udziały w jednostce przejmowanej uprzednio posiadane przez Grupę przeszacowuje się do wartości godziwej nadziei przejęcia (tj. dzień uzyskania kontroli), a wynikający stąd zysk lub stratę ujmuje się w wynik. Kwoty wynikające z posiadania udziałów w jednostce przejmowanej przed datą przejęcia, uprzednio ujmowane w pozostałych całkowitych dochodach, przenosi się do rachunku zysków i strat, jeżeli takie traktowanie byłoby poprawne w chwili zbycia tych udziałów.

Jeżeli początkowe rozliczenie księgowe połączenia jednostek na koniec okresu sprawozdawczego, w którym połączenie miało miejsce, nie jest kompletne, Grupa prezentuje w swoim sprawozdaniu finansowym tymczasowe kwoty dotyczące pozycji, których rozliczenie jest niekompletne. W okresie wyceny Grupa koryguje tymczasowe kwoty ujęte na dzień przejęcia (patrz wyżej) lub ujmuje dodatkowe aktywa albo zobowiązania dla odzwierciedlenia nowych faktów i okoliczności występujących na dzień przejęcia, które, jeśli byłyby znane, wpłynęłyby na ujęcie tych kwot na ten dzień.

3.27. Zasady konsolidacji

Niniejsze skonsolidowane sprawozdanie finansowe obejmuje roczne sprawozdanie finansowe Spółki dominującej oraz roczne sprawozdania finansowe spółek, nad którymi Spółka sprawuje kontrolę tj. spółek zależnych, sporządzone na dzień 30 września 2015 roku. Przez kontrolę rozumie się zdolność wpływania na politykę finansową i operacyjną spółki zależnej w celu osiągnięcia korzyści ekonomicznych z jej działalności.

Sprawozdania finansowe Spółki dominującej oraz spółek zależnych objętych niniejszym skonsolidowanym sprawozdaniem finansowym, sporządza się na ten sam dzień bilansowy tj. na 30 września 2015 roku. W przypadkach gdy jest to konieczne, w sprawozdaniach finansowych spółek zależnych dokonuje się korekt mających na celu ujednoczenie zasad rachunkowości stosowanych przez spółkę z zasadami stosowanymi przez Grupę Kapitałową.

Wyłączeniu z obowiązku konsolidacji mogą podlegać spółki, których sprawozdania finansowe są nieistotne z punktu widzenia skonsolidowanego sprawozdania finansowego Grupy Kapitałowej. Spółka zależna jest również wyłączona z konsolidacji, jeżeli została nabyta i jest posiadana wyłącznie z zamiarem jej odsprzedaży w bliskiej przyszłości. Inwestycje w spółkach zależnych zaklasyfikowane jako przeznaczone do sprzedaży ujmują się zgodnie z MSSF 5.

Spółki zależne obejmowane są konsolidacją metodą pełną. Konsolidacja jednostek stowarzyszonych dokonywana jest metodą praw własności.

Metoda konsolidacji pełnej polega na łączeniu sprawozdań finansowych Spółki dominującej oraz spółek zależnych poprzez zsumowanie, w pełnej wartości, poszczególnych pozycji aktywów, zobowiązań, kapitału własnego, przychodów oraz kosztów. W celu zaprezentowania Grupy Kapitałowej w taki sposób, jak gdyby stanowiła ona pojedynczą jednostkę gospodarczą dokonuje się następujących wyłączeń:

- na moment nabycia kontroli wartość bilansowa inwestycji w spółkę zależną wyłączana jest z tą częścią kapitału własnego spółki zależnej, która odpowiada udziałowi spółki dominującej i ujmowana jest wartość firmy lub zysk zgodnie z MSSF 3,
- określane są i prezentowane oddzielnie udziały mniejszości,
- salda rozliczeń między spółkami Grupy Kapitałowej i transakcje (przychody, koszty, dywidendy) wyłącza się w całości,
- wyłączeniu podlegają zyski i straty z tytułu transakcji zawieranych wewnątrz Grupy Kapitałowej, które są ujęte w wartości bilansowej aktywów takich jak zapasy i środki trwałe. Straty z tytułu transakcji wewnątrz Grupy analizowane są pod kątem utraty wartości aktywów z perspektywy Grupy,
- ujmują się podatek odroczony z tytułu różnic przejściowych wynikających z wyłączenia zysków i strat osiągniętych na transakcjach zawartych wewnątrz Grupy Kapitałowej (zgodnie z MSR 12).

Udziały mniejszości wykazywane są w odrębnej pozycji kapitałów własnych i obejmują tę część aktywów netto spółek zależnych, które przypadają na podmioty inne niż Grupy Kapitałowej.

3.28. Inwentaryzacja

Grupa w celu potwierdzenia wartości posiadanych aktywów przeprowadza ich inwentaryzację, której termin jest określony w zarządzeniu o inwentaryzacji wydanym przez Zarząd.

Zarządzenie to określa szczegółowo czas, miejsce i rodzaj inwentaryzacji, powołuje komisję inwentaryzacyjną oraz ustala zasady i osoby odpowiedzialne za rozliczenie wyników inwentaryzacji.

3.29 Segmenty operacyjne

Działalność prowadzona przez Grupę jest jednorodna i obejmuje świadczenie usług serwisowych o podobnej charakterystyce i w podobny sposób. W związku z tym wyodrębnienie segmentów spełniających wszystkie kryteria zawarte w par. 5 MSSF 8 nie jest możliwe.

Aktywa operacyjne Grupy zlokalizowane są na terytorium Europy. Aktywa operacyjne nie podlegają alokacji do poszczególnych grup usług i są monitorowane na poziomie sprawozdania finansowego.

Grupa wyodrębnia segmenty geograficzne, ponieważ zajmuje się świadczeniem usług w różnych środowiskach ekonomicznych, które podlegają różnym ryzykom oraz charakteryzują się odmiennym poziomem zwrotu z poniesionych nakładów inwestycyjnych.

4. Informacja dodatkowa - istotne wartości oparte na profesjonalnym osądzie i szacunkach

Stosując zasady rachunkowości obowiązujące w Grupie, zarządy spółek zobowiązane są do dokonywania szacunków, osądów i założeń dotyczących kwot wyceny poszczególnych składników aktywów i zobowiązań. Szacunki i związane z nimi założenia opierają się o doświadczenia historyczne i inne czynniki uznawane za istotne. Rzeczywiste wyniki mogą odbiegać od przyjętych wartości szacunkowych.

Szacunki i leżące u ich podstaw założenia podlegają bieżącej weryfikacji. Zmianę wielkości szacunkowych ujmuje się w okresie, w którym nastąpiła weryfikacja, jeżeli dotyczy ona wyłącznie tego okresu, lub w okresie bieżącym i okresach przyszłych, jeżeli zmiana dotyczy ich na równi z okresem bieżącym.

4.1. Profesjonalny osąd w rachunkowości

Poniżej przedstawiono podstawowe osądy, inne niż te związane z szacunkami, dokonane przez zarząd w procesie stosowania zasad rachunkowości Grupy i mające największy wpływ na wartości ujęte w sprawozdaniu finansowym.

4.1.1. Aktywa finansowe utrzymywane do terminu wymagalności

Zarząd dokonał przeglądu posiadanych przez Grupę aktywów finansowych utrzymywanych do terminu wymagalności w świetle wymogów utrzymania progów kapitałowych i płynności i potwierdził intencje i zdolność Grupy do utrzymania tych aktywów do terminu wymagalności.

4.1.2. Kalkulacja zobowiązania z tytułu świadczeń emerytalnych

Szczegółowe zasady odpraw emerytalnych przyjęte wynikają wprost z przepisów Kodeksu Pracy i powiązanych z nim aktów prawnych, które określają podstawę wymiaru świadczenia, jego wysokość (krotność podstawy), liczbę przepracowanych lat oraz ewentualne inne warunki konieczne dla nabycia prawa do danego świadczenia.

4.2. Niepewność szacunków

Poniżej przedstawiono podstawowe założenia dotyczące przyszłości oraz inne podstawy szacunku niepewności na dzień bilansowy, mające znaczący wpływ na ryzyko istotnych korekt wartości bilansowej aktywów i zobowiązań w następnym roku obrotowym.

4.2.1. Utrata wartości firmy

Stwierdzenie, czy wartość firmy uległa obniżeniu, wymaga oszacowania wartości użytkowej wszystkich jednostek generujących przepływy pieniężne, do których wartość firmy została przypisana. Chcąc obliczyć wartość użytkową, zarząd musi oszacować przyszłe przepływy pieniężne przypadające na daną jednostkę i ustalić właściwą stopę dyskonta, konieczną do obliczenia wartości bieżącej tych przepływów.

4.2.2. Okresy użytkowania ekonomicznego rzeczowych aktywów trwałych

Grupa weryfikuje przewidywane okresy użytkowania ekonomicznego składników pozycji rzeczowych aktywów trwałych na koniec każdego rocznego okresu sprawozdawczego. W roku objętym sprawozdaniem finansowym ani w roku poprzedzającym nie stwierdzono konieczności zmian tych okresów.

4.2.3. Odpis aktualizujący wartości należności

Grupa dokonuje okresowego (przynajmniej raz do roku na dzień bilansowy) oszacowania prawidłowości ustalenia odpisów aktualizujących dotyczących należności. Szacunki te oparte są głównie na doświadczeniu historycznym oraz analizie różnorodnych czynników wpływających na możliwość windykacji tych należności.

4.2.4. Odpis aktualizujący wartości zapasów

Grupa dokonuje zakupów towarów i materiałów bezpośrednio potrzebnych do realizacji zdarzenia. Materiały są zużywane na bieżąco, dlatego nie ma trwałej utraty wartości zapasu, a tym samym konieczności tworzenia odpisu.

Informacja dodatkowa - noty
5. Przychody

Przychody ze sprzedaży Spółki	Okres zakończony 30.09.2016	Okres zakończony 30.09.2015
	PLN	PLN
Przychody ze sprzedaży produktów i usług	65 258 344	44 229 613
Przychody z tytułu umów długoterminowych		
Przychody ze sprzedaży towarów i materiałów	5 160 811	327 206
RAZEM	70 419 155	44 556 819

5.1. Informacje geograficzne

Grupa działa na dwóch głównych obszarach geograficznych – w Polsce, będącej krajem jej siedziby Spółki dominującej oraz Europie. Poniżej przedstawiono przychody Grupy od klientów zewnętrznych w rozbiciu na obszary geograficzne.

Przychody ze sprzedaży	Okres zakończony 30.09.2016	Okres zakończony 30.09.2015
	PLN	PLN
Polska	59 683 416	34 627 988
Czechy i Słowacja	2 806 748	4 661 541
Węgry	938 799	830 928
Niemcy, Austria	6 990 192	4 436 362
RAZEM	70 419 155	44 556 819

5.2. Informacje dotyczące głównych klientów

Grupa nie jest uzależniona od swoich głównych klientów, ponieważ przychody powyżej 10 procent łącznych przychodów Spółki są uzyskiwane od dwóch klientów, których udział procentowy wynosi: 12, 13. Udział przychodów Spółki od pozostałych klientów jest poniżej 10 procent.

6. Segmenty operacyjne

W okresie objętym niniejszym skonsolidowanym sprawozdaniem finansowym Grupy nie występowała konieczność wyodrębnienia segmentów operacyjnych według MSSF 8. Działalność prowadzona przez Grupę jest jednorodna i obejmuje świadczenie usług serwisowych o podobnej charakterystyce i w podobny sposób. Niemożliwym było wyodrębnienie segmentów spełniających wszystkie kryteria zawarte w par. 5 MSSF 8, a w szczególności warunki:

MSSF 8.5 b - Grupa oferuje na rynku szereg usług, które są wykonywane w zależności od potrzeb klienta. Nie są to jednak usługi o charakterystyce na tyle oddalonej od siebie, iż występowałyby konieczność i możliwość regularnego nadzorowania i sprawdzania wyników operacyjnych dla działalności w ich obszarach. Nie przypisuje

się im oddzielnych zasobów - szczególnie ludzkich, gdyż są to głównie zasoby Grupy. Zasoby te alokowane są na bieżąco do projektów, z których wiele pokrywa cały szereg usług i produktów świadczonych przez Grupę.

MSSF 8.5 c - Grupa nie dysponuje informacjami finansowymi na temat wyników działalności dla poszczególnych usług i produktów, gdyż informacje takie nie są konieczne przy monitorowaniu i planowaniu działalności.

7. Koszty działalności operacyjnej

	Okres zakończony	
	30.09.2016	30.09.2015
	PLN	PLN
Koszty działalności operacyjnej		
a) amortyzacja	1 135 391	430 971
b) zużycie materiałów i energii	6 718 596	4 916 036
c) usługi obce	47 414 983	30 640 574
d) podatki i opłaty	165 774	88 970
e) wynagrodzenia	5 340 854	2 923 209
f) ubezpieczenia społeczne i inne świadczenia	1 002 974	416 373
g) pozostałe koszty rodzajowe	2 413 150	1 699 319
g) wartość sprzedanych towarów i materiałów	4 361 791	401 243
Koszty według rodzaju, razem	68 553 512	41 516 693
Zmiana stanu zapasów, produktów i rozliczeń międzyokresowych	- 900 611	254 520
Koszt wytworzenia produktów na własne potrzeby jednostki	- 320 309	1 091 976
Koszty sprzedaży (wielkość ujemna)	- 1 330 236	1 410 884
Koszty ogólnego zarządu (wielkość ujemna)	- 9 477 953	5 649 552
Koszt własny sprzedaży	54 082 236	33 618 802

Wydatki na prace badawcze i rozwojowe ujęte jako koszty w okresie zakończonym 30.09.2016 wyniosły 46.963,86 PLN i stanowią odpisy kosztów zakończonych prac rozwojowych.

8. Koszty świadczeń pracowniczych

	Okres zakończony	Okres zakończony
	30.09.2016	30.09.2015
	PLN	PLN
Koszty wynagrodzeń, w tym koszty restrukturyzacji w kwocie 0 PLN oraz koszty świadczeń z tytułu rozwiązania stosunku pracy w kwocie 0 PLN	5 340 854	2 646 496
<i>w tym: kluczowego personelu</i>	365 923	146 943
Koszty świadczeń socjalnych	-	-
<i>w tym: kluczowego personelu</i>	-	-
Opcje na akcje przyznane kadrze zarządzającej oraz pracownikom	-	-
<i>w tym: kluczowego personelu</i>	-	-
Koszty świadczeń emerytalnych - programy określonych składek	-	-
<i>w tym: kluczowego personelu</i>	-	-
Koszty świadczeń emerytalnych - programy określonych świadczeń	-	-
<i>w tym: kluczowego personelu</i>	-	-
Pozostałe świadczenia po okresie zatrudnienia	-	-
<i>w tym: kluczowego personelu</i>	-	-
Razem	5 340 854	2 646 496

9. Pozostałe przychody i koszty operacyjne
9.1. Pozostałe przychody operacyjne

Pozostałe przychody operacyjne	Okres zakończony	Okres zakończony
	30.09.2016	30.09.2015
	PLN	PLN
Zysk ze zbycia aktywów:		
Zysk ze sprzedaży majątku trwałego	-	24 170
Zysk ze sprzedaży nieruchomości inwestycyjnych	-	-
Razem	-	24 170
Pozostałe przychody operacyjne:		
Umorzone i przedawnione zobowiązania	-	2 066
Otrzymane odszkodowania, kary i grzywny	150 652	50 471
Rozwiązanie rezerw	-	-
Rozwiązanie odpisów aktualizujących wartość aktywów	18 854	7 166
Dotacje	7 112	113 446
Pozostałe	46 483	23 816
Razem	223 102	196 964

9.2. Pozostałe koszty operacyjne

Pozostałe koszty operacyjne	Okres zakończony	Okres zakończony
	30.09.2016	30.09.2015
	PLN	PLN
Straty ze zbycia aktywów:		
Strata ze sprzedaży majątku trwałego	2 631	669
Strata ze sprzedaży nieruchomości inwestycyjnych	-	-
Razem	2 631	669
Utworzone odpisy aktualizujące i rezerwy:		
Wartość firmy	-	-
Aktywa niematerialne	-	-
Rzeczowe aktywa trwałe	-	-
Aktywa finansowe	-	-
Należności handlowe	58 210	27 964
Pozostałe	-	-
Razem	58 210	27 964
Pozostałe koszty operacyjne:		
Umorzone należności	1 230	-
Koszty pokryte odszkodowaniem	132 383	31 465
Zapłacone odszkodowania	46 032	-
Opłaty i składki	-	7 991
Ubezpieczenia	-	10 368
Pozostałe	84 230	15 682
Razem	263 874	65 506

10. Przychody finansowe

Przychody finansowe	Okres zakończony	Okres zakończony
	30.09.2016	30.09.2015
	PLN	PLN
Przychody odsetkowe:		
Lokaty bankowe	21 720	66 935
Pozostałe pożyczki i należności	2 831	4 235
Razem	24 551	71 170
Pozostałe przychody finansowe:		
Wynik netto z tytułu różnic kursowych	-	23 140
Dywidenda	-	-
Pozostałe	9 879	60
Razem	9 879	23 200

11. Koszty finansowe

Koszty finansowe	Okres zakończony	Okres zakończony
	30.09.2016	30.09.2015
	PLN	PLN
Koszty odsetkowe:		
Odsetki od kredytów i kredytów w rachunku bieżącym (z wyłączeniem tych od jednostek powiązanych)	67 027	13 054
Odsetki od kredytów i kredytów w rachunku bieżącym otrzymanych od jednostek powiązanych	-	-
Odsetki od zobowiązań z tytułu leasingu finansowego	61 650	17 552
Koszty z tytułu akredytyw i gwarancji (koszty banków)	1 236	17 080
Pozostałe	1 607	627
Razem	131 520	48 313
Pozostałe koszty finansowe:		
Wynik netto z tytułu różnic kursowych	54 068	61 269
Udział w zyskach (stratach) jednostek stowarzyszonych	2 145	3 030
Pozostałe	47 357	12 229
Razem	103 570	76 527

12. Podatek dochodowy dotyczący działalności kontynuowanej

	Stan na 30.09.2016	Stan na 30.09.2015
	PLN	PLN
Bieżący podatek dochodowy:		
Bieżące obciążenie podatkowe	644 505	994 922
Korekty wykazane w bieżącym roku w odniesieniu do podatku z lat ubiegłych	-	-
Inne	-	-
Razem	644 505	994 922
Odroczony podatek dochodowy:		
Podatek odroczony powstały w ciągu okresu sprawozdawczego	699	153 866
Podatek odroczony przeniesiony z kapitału na wynik	-	-
Korekty podatku odroczonego w związku ze zmianami stawek podatkowych czy przepisów	-	-
Odpisy (odwrócenia wcześniej dokonanych odpisów z tytułu podatku odroczonego)	153 701	4 964
Inne	-	-
Razem	154 399	158 830
Razem podatek dochodowy ujęty w wyniku	798 905	836 092

Podatek został ustalony według przepisów obowiązujących w danym kraju.

12.1. Saldo podatku odroczonego

Aktywa z tytułu odroczonego podatku

Aktywa z tytułu odroczonego podatku

Tytuły różnic przejściowych	aktywa z tytułu odroczonego podatku		zmiana aktywa ujęta w wyniku finansowym za okres		zmiana aktywa ujęta w kapitale za okres	
	Stan na 30.09.2016	Stan na 30.09.2015	01.10.2015 - 30.09.2016	01.10.2014 - 30.09.2015	01.10.2015 - 30.09.2016	01.10.2014 - 30.09.2015
	PLN	PLN	PLN	PLN	PLN	PLN
środki trwałe i wartości niematerialne i prawne (bez leasingu)	10 545	-	10 545	-	-	-
środki trwałe i wartości niematerialne i prawne w leasingu finansowym	-	-	-	-	-	-
różnice kursowe niezrealizowane	7 226	- 885	8 111	- 7 127	-	-
zobowiązań z tytułu wynagrodzeń, ZUS, zobowiązań pracowniczych	129 359	51 199	78 160	26 095	-	-
rezerwy na przyszłe koszty	294 457	137 863	156 594	137 702	-	-
pozostałe rezerwy	-	20 263	- 20 263	20 263	-	-
zapasy	53 200	-	53 200	-	-	-
pozostałe różnice przejściowe	40 076	20	40 056	1 076	-	-
Razem	534 864	208 460	326 404	178 009	-	-

Rezerwa z tytułu odroczonego podatku

Tytuły różnic przejściowych	rezerwa z tytułu odroczonego podatku		zmiana rezerwy ujęta w wyniku finansowym za okres		zmiana rezerwy ujęta w kapitale za okres	
	Stan na 30.09.2016	Stan na 30.09.2015	01.10.2015 - 30.09.2016	01.10.2014 - 30.09.2015	01.10.2015 - 30.09.2016	01.10.2014 - 30.09.2015
	PLN	PLN	PLN	PLN	PLN	PLN
środki trwałe i wartości niematerialne i prawne (bez leasingu)	-	-	-	-	-	-
środki trwałe i wartości niematerialne i prawne w leasingu finansowym	28 399	8 029	20 370	- 21 432	-	-
różnice kursowe niezrealizowane	2 054	2 949	- 895	2 567	-	-
wartość firmy	107 995		107 995	-		
należności handlowe i inne	4 815	4 815	-	-	-	-
pozostałe różnice przejściowe	124 009	38 801	85 208	38 044	-	-
Razem	267 272	54 594	212 677	19 180	-	-

13. Działalność zaniechana

W okresie objętym sprawozdaniem finansowym oraz w okresie poprzedzającym żadna istotna działalność nie została zaniechana.

14. Aktywa przeznaczone do zbycia

Na dni bilansowe 30 września 2015 roku i 30 września 2016 roku żadne aktywa Grupy nie były przeznaczone do zbycia.

15. Nabycie Zorganizowanej Części Przedsiębiorstwa (ZCP)

W dniu 22 lutego 2016 roku SESCO S.A. zawarł z CUBE ITG S.A. z siedzibą w Warszawie („Sprzedający”) przedwstępną umowę sprzedaży zorganizowanej części przedsiębiorstwa („Umowa Przedwstępna”), którą stanowi, wyodrębniony w ramach struktury organizacyjnej Sprzedającego zespół składników niematerialnych i materialnych przeznaczony do prowadzenia działalności gospodarczej w zakresie świadczenia na rzecz klientów sektora sprzedaży detalicznej usług IT, w tym usług dostaw, integracji i serwisu infrastruktury IT, instalacji i wdrożeń sieci komputerowych, wyposażenia i instalacji stanowisk sprzedaży oraz dostaw i wdrożeń aplikacji („ZCP”).

Na mocy Umowy Przedwstępnej Strony zobowiązały się zawrzeć, po ziszczeniu się warunków zawieszających przewidzianych w Umowie Przedwstępnej, ostateczną umowę sprzedaży ZCP („Umowa Przyrzeczona”). Warunki zawieszające obejmowały uzyskanie zgód korporacyjnych wymaganych organów stron Umowy Przedwstępnej, w tym wyrażenie zgody na zbycie ZCP przez Walne Zgromadzenie Sprzedającego, a także inne warunki o charakterze techniczno-formalnym związane z przeniesieniem pracowników, wejściem Spółki w prawa i obowiązki umów oraz relacji handlowych związanych z dotychczasową działalnością ZCP. Warunki zawieszające zostały zastrzeżone na rzecz Spółkę (Spółka miała prawo rzec się poszczególnych warunków i przystąpić do zamknięcia transakcji także w przypadku ich nieziszczenia się).

W dniu 27.04.2016 Spółka zawarła przyrzoną, ostateczną umowę sprzedaży na rzecz SESCO S.A. zorganizowanej części przedsiębiorstwa (ZCP) CUBE ITG S.A.

Na mocy Umowy ostatecznej Kupujący nabywa ZCP po ziszczeniu się warunków zawieszających przewidzianych w umowie ostatecznej. Ostatni z warunków ziścił się w dniu 29.04.2016.

Celem zakupu ZCP było poszerzenie oferty SESCO S.A. o nową branżę IT. Poprzez zawartą transakcję SESCO S.A. uzyskał know how oraz wszelkie uprawnienia do świadczenia usług w tym obszarze. Oczekiwany przez SESCO S.A. efekt synergii wynikający z połączenia działalności jednostek to przychodowy efekt synergii. Od drugiego roku po zakupie oczekiwane jest poszerzenie oferty u dotychczasowych klientów SESCO S.A. o nową branżę IT oraz świadczenie usług dotychczas oferowanych przez SESCO S.A. wśród klientów zakupionego ZCP.

Spółka zapłaciła pierwszą część ceny sprzedaży w kwocie 3 500 000 PLN, natomiast pozostała część zostanie zapłacona w trzech ratach, z których ostatnia płatność przypada po upływie 12 miesięcy od ostatniego dnia kalendarzowego miesiąca w którym doszło do ziszczenia się ostatniego z warunków zamknięcia. Umowa ostateczna przewiduje możliwość skorygowania ceny sprzedaży.

Inwestycja finansowana jest ze środków własnych w kwocie 3 750 000 PLN.

Pozostała różnica w cenie zostanie pokryta ze środków obcych (kredyt krótko i długoterminowy):

- 1) Umowa o kredyt nieodnawialny A z bankiem HSBC SA z siedzibą w Warszawie na kwotę 3.850.000 PLN została zawarta na okres do 28 kwietnia 2017 roku z przeznaczeniem na finansowanie kosztów związanych z realizacją Inwestycji,
- 2) Umowa o kredyt nieodnawialny z bankiem HSBC SA z siedzibą w Warszawie na kwotę do 9.825.000 PLN została zawarta na okres do 29 marca 2019 roku z przeznaczeniem na finansowanie spłaty 50% uruchomionej kwoty Kredytu A oraz wraz z Kredytem A na finansowanie kosztów związanych z Inwestycją.

Zabezpieczenie umów stanowią między innymi:

- 1) zastaw rejestrowy na zorganizowanej części przedsiębiorstwa nabytej przez Emitenta w toku realizacji Inwestycji do najwyższej sumy zabezpieczenia wynoszącej 14.737.500 PLN . Spółka zobowiązana jest do uzyskania zgody w drodze uchwały Walnego Zgromadzenia Akcjonariuszy Spółki na zawarcie umowy zastawu rejestrowego na nabytej zorganizowanej części przedsiębiorstwa w terminie do 60 dni od daty pierwszego wykorzystania Kredytu.
- 2) poddanie się egzekucji w trybie art. 777 § 1 pkt. 5 Kodeksu postępowania cywilnego (KPC)
- 3) pełnomocnictwo dla Banku do regulowania wszelkich wierzytelności i roszczeń Banku wymagalnych z tytułu udzielonego Kredytu w ciężar Rachunku i innych rachunków Kredytobiorcy otwartych w Banku
- 4) zastaw rejestrowy na zapasach należących do Kredytobiorcy (zaakceptowanych przez Bank), wchodzących w skład zorganizowanej części przedsiębiorstwa nabytej w toku realizacji Inwestycji do najwyższej sumy zabezpieczenia wynoszącej 14.737.500 PLN.

Jednostka do dnia 30.09.2016 roku zapłaciła za ZCP kwotę 7.500.000 PLN. Wartość netto nabytych aktywów ZCP to 471.370, podatek odroczony stanowi kwotę 263.063 PLN (z tego rezerwa 14.624 PLN, aktywa 277.687 PLN), wyniku czego powstała wartość firmy o wartości 6.765.567 PLN.

16. Rzeczowe aktywa trwałe

Wartości bilansowe	Stan na 30.09.2016	Stan na 30.09.2015
	PLN	PLN
Grunty własne	-	-
Budynki *)	136 350	134 613
Maszyny i urządzenia	90 714	32 162
Środki transportu	1 969 207	834 541
Inne	5 297	2 331
Środki trwałe w budowie	13 396	54 185
Razem	2 214 964	1 057 832

*) dotyczy inwestycji w obcy środek trwały

Zmiany rzeczowych aktywów trwałych według grup rodzajowych w okresie od 01.10.2015 do 30.09.2016

	Budynki wg kosztu	Maszyny i urządzenia wg kosztu	Środki transportu	Inne	Środki trwałe w budowie	RAZEM
	PLN	PLN	PLN	PLN	PLN	PLN
Wartości brutto						
Stan 01 października 2015 roku	169 903	178 769	1 659 668	32 371	54 185	2 094 895
Zwiększenia	64 678	134 864	1 709 929	11 966	13 396	1 934 834
Zbycia:	-	-	-	-	-	-
Likwidacja	-	32 071	2 011	21 608	-	55 690
Sprzedaż	-	-	24 411	2 499	-	26 910
Wpływ różnic kursowych	-	22	5 496	83	-	5 436
Stan na 30 września 2016 roku	234 580	281 585	3 348 672	20 147	13 396	3 898 381
Skumulowane umorzenia i utrata wartości						
Stan 01 października 2015 roku	35 289	146 607	825 127	30 040	-	1 037 063
Amortyzacja	62 941	76 312	554 557	8 737	-	702 547
Zmniejszenie amortyzacji	-	32 071	3 411	24 107	-	59 590
Wpływ różnic kursowych	-	22	3 193	181	-	3 396
Stan na 30 września 2016 roku	98 231	190 871	1 379 465	14 851	-	1 683 417
Wartość netto na koniec roku	136 350	90 714	1 969 207	5 297	13 396	2 214 964

Zmiany rzeczowych aktywów trwałych według grup rodzajowych w okresie od 01.10.2014 do 30.09.2015

	Budynki wg kosztu	Maszyny i urządzenia wg kosztu	Środki transportu	Inne	Środki trwałe w budowie	RAZEM
	PLN	PLN	PLN	PLN	PLN	PLN
Wartości brutto						
Stan 01 października 2014 roku	-	142 701	1 112 589	31 480	-	1 286 769
Zwiększenia	169 903	36 068	838 984	1 051	54 185	1 100 191
Zbycia:	-	-	- 291 905	- 160	-	- 292 065
Likwidacja	-	-	- 6 891	- 160	-	- 7 050
Sprzedaż	-	-	- 285 014	-	-	- 285 014
Wpływ różnic kursowych	-	-	-	-	-	-
Stan na 30 września 2015 roku	169 903	178 769	1 659 668	32 371	54 185	2 094 895
Skumulowane umorzenia i utrata wartości						
Stan 01 października 2014 roku	-	115 124	562 965	27 279	-	705 367
Amortyzacja	35 289	31 483	477 052	2 921	-	546 745
Zmniejszenie amortyzacji	-	-	- 214 890	- 160	-	- 215 049
Stan na 30 września 2015 roku	35 289	146 607	825 127	30 040	-	1 037 063
Wartość netto na koniec roku	134 613	32 162	834 541	2 331	54 185	1 057 832

16.1. Amortyzacja środków trwałych

Na potrzeby kalkulacji amortyzacji zastosowano okresy ekonomicznego użytkowania następujących aktywów trwałych:

Budynki i budowle 10 lat

Maszyny i urządzenia od 3 do 15 lat

Samochody ciężarowe w leasingu finansowym 3 lata

Samochody osobowe w leasingu finansowym 5 lat

16.2. Aktywa oddane w zastaw jako zabezpieczenie

W okresie objętym sprawozdaniem finansowym następujące aktywa zostały oddane w zastaw jako zabezpieczenie:

Zobowiązania Grupy wynikające z leasingu finansowego (patrz Nota 26) zostały zabezpieczone tytułem własności leasingodawcy do aktywów wynajmowanych w ramach leasingu. Zobowiązania z tego tytułu są płatne w okresie od 3 lat od daty podpisania umowy leasingowej.

17. Wartość firmy

Wartość firmy	Stan na	Stan na
	30.09.2016	30.09.2015
	PLN	PLN
Według kosztu	8 508 326	1 742 759
Skumulowana utrata wartości	-	-
Razem	8 508 326	1 742 759
Według kosztu		
Stan na początek okresu sprawozdawczego	8 508 326	1 742 759
Zmiany	-	-
Stan na koniec okresu sprawozdawczego	8 508 326	1 742 759
Skumulowane odpisy aktualizacyjne z tytułu utraty wartości		
Stan na początek okresu sprawozdawczego	-	-
Odpisy aktualizacyjne z tytułu utraty wartości ujęte w ciągu roku	-	-
Stan na koniec okresu sprawozdawczego	8 508 326	1 742 759

Dnia 29.04.2016 roku GRUPA nabyła zorganizowaną część przedsiębiorstwa od CUBE.ITG S.A.

Na dzień 30.09.2016 roku wartość firmy wynikająca z nabycia ZCP wyniosła 6 765 567 PLN.

Całość wartości bilansowej wartości firmy o nieokreślonym okresie użytkowania jest przyporządkowana szeregowi ośrodków wypracowujących środki pieniężne, kwota przyporządkowana każdemu ośrodkowi wypracowującemu środki pieniężne nie jest z osobna znacząca. Wartość firmy została zaprezentowana w powyższej tabeli.

Test na utratę wartości GRUPY kapitałowej SESCOM przeprowadzono na dzień 30 września 2016 r. szacując wartość użytkową przy zastosowaniu metody zdyskontowanych przepływów pieniężnych (DCF) na podstawie określonych założeń finansowych na lata 2017 – 2021, przyjętych na potrzeby ww. testu.

Wycień w SESCOM Centrali Gdańsk dokonano przyjmując następujące założenia:

- średni ważony koszt kapitału (WACC): 8,8% (oparty na: danych rynkowych dotyczących rentowności obligacji - stopa wolna od ryzyka- 2,9%; beta branżowe dla rynku Europejskiego – 0,95; premia rynkowa kapitał własny 6,2%),
- stopa wzrostu przepływów po okresie prognozy: 1% (oparta na szacunku długookresowej stopy wzrostu PKB).

Ponadto przyjęto następujące pozostałe założenia:

- średnioroczny wzrost przychodów ze sprzedaży w analizowanym okresie: w pierwszym roku 10% w kolejnych 5%. Wartości przypisane do powyższych założeń określono na podstawie danych historycznych, który jest zgodny z planami zarządu dotyczącymi rozwoju. Zarząd uważa, że planowany wzrost przychodów w ciągu następnych 5 lat jest do osiągnięcia.
- średnioroczny wzrost kosztów działalności operacyjnej w analizowanym okresie: w pierwszym roku 11,4% w kolejnych ok. 5%
- koszty pośrednie w pierwszym roku prognozy odpowiadają wartości tych kosztów przyjętej w założeniach realizacji nowych kontraktów. W prognozie na lata następne przyjęto, iż koszty te będą rosły w tempie 8%, następnie 5% rocznie – założenie takie świadczy o konserwatywnym podejściu do opracowywanej prognozy, stwarzając tym samym margines bezpieczeństwa dla ewentualnych przyszłych niekorzystnych odchyleń tych kosztów.

Wyliczeń w SESCOM Oddziale Wrocław dokonano przyjmując następujące założenia:

- średni ważony koszt kapitału (WACC): 9,7% (oparty na: danych rynkowych dotyczących rentowności obligacji - stopa wolna od ryzyka- 2,9%; beta branżowe dla rynku Europejskiego – 1,11; premia rynkowa kapitał własny 6,2%),
- stopa wzrostu przepływów po okresie prognozy: 1% (oparta na szacunku długookresowej stopy wzrostu PKB).

Ponadto przyjęto następujące pozostałe założenia:

- średnioroczny wzrost przychodów ze sprzedaży w analizowanym okresie: w pierwszym roku 94,9% w kolejnych ok. 5%. Wartości przypisane do powyższych założeń określono na podstawie danych historycznych, który jest zgodny z planami zarządu dotyczącymi rozwoju. Zarząd uważa, że planowany wzrost przychodów w ciągu następnych 5 lat jest do osiągnięcia.
- średnioroczny wzrost kosztów działalności operacyjnej w analizowanym okresie: w pierwszym roku 94,9% w kolejnych ok. 5%.
- koszty pośrednie w pierwszym roku prognozy odpowiadają wartości tych kosztów przyjętej w założeniach realizacji nowych kontraktów. W prognozie na lata następne przyjęto, iż koszty te będą rosły w tempie 5% rocznie – założenie takie świadczy o konserwatywnym podejściu do opracowywanej prognozy, stwarzając tym samym margines bezpieczeństwa dla ewentualnych przyszłych niekorzystnych odchyłań tych kosztów.

Na podstawie przeprowadzonej analizy Zarząd SESCOM nie stwierdził utraty wartości firmy na dzień 30 września 2016 r.

18. Pozostałe aktywa niematerialne

Wartości bilansowe	Stan na 30.09.2016	Stan na 30.09.2015
	PLN	PLN
Zakończone prace rozwojowe	727 984	1 091 976
Pozostałe wartości niematerialne	268 512	152 959
Razem	996 496	1 244 935

Zakończone prace rozwojowe na kwotę netto 727 984 PLN stanowią Platforma SES Support i Platforma SES Control służące usprawnianiu procesów technicznych polegających m.in. na zgłaszaniu usterek, planowanie przeglądów, gromadzenie danych technicznych, zdalną obsługę prac technicznych, monitorowaniu zużycia energii elektrycznej i poszukiwaniu możliwości oszczędności zużywanej energii. Platformy wykorzystywane są zarówno przez GRUPĘ jak i jej podwykonawców, co wpływa na dodatnią wartość konkurencyjną GRUPY.

Wartości brutto	Prace rozwojowe	Licencje, programy	RAZEM
	PLN	PLN	PLN
Stan na 30 września 2014 roku	1 005 358	110 044	1 115 402
Zwiększenia	1 091 976	180 348	1 272 324
nabycia	-	180 348	180 348
prace we własnym zakresie	1 091 976	-	1 091 976
Zbycia:			-
Likwidacja			-
Sprzedaż			-
Wpływ różnic kursowych		489	489
Stan na 30 września 2015 roku	2 097 334	290 880	2 388 214
Zwiększenia		184 144	184 144
nabycia	-	184 144	184 144
prace we własnym zakresie	-	-	-
Zbycia:	-	3 041	3 041
Likwidacja	-	3 041	3 041
Sprzedaż	-	-	-
Wpływ różnic kursowych	-	-	-
Stan na 30 września 2016 roku	2 097 334	471 983	2 569 317

Na potrzeby kalkulacji amortyzacji zastosowano okresy ekonomicznego użytkowania następujących aktywów niematerialnych:

Skapitalizowane prace rozwojowe 5 lat.

19. Spółki zależne

Grupa dokonuje konsolidacji sprawozdań finansowych jednostek zależnych metodą pełną. Konsolidacja jednostek stowarzyszonych dokonywana jest metodą praw własności.

Grupa nie wyłączyła z konsolidacji żadnej jednostki zależnej.

Grupa nie odnotowała znaczących ograniczeń zdolności jednostek zależnych do przekazywania funduszy jednostce dominującej w postaci dywidend w środkach pieniężnych lub do spłaty pożyczek lub zaliczek.

Szczegółowe informacje dotyczące skonsolidowanych jednostek zależnych przedstawiają się następująco:

Nazwa jednostki zależnej	Działalność podstawowa	Miejsce rejestracji i prowadzenia działalności	Procentowa wielkość udziałów oraz praw do głosów posiadanych przez Spółkę	
			Stan na 30.09.2016	Stan na 30.09.2015
SESCOM Czech Republic s.r.o.	Zarządzanie i usługi serwisu technicznego nieruchomości na terenie Czech i Słowacji.	Republika Czeska	100%	100%
SESCOM Muszaki Szerviz kft	Zarządzanie i usługi serwisu technicznego nieruchomości na terenie Węgier.	Węgry	100%	100%
SESCOM GmbH	Zarządzanie i usługi serwisu technicznego nieruchomości na terenie Niemiec.	Niemcy	100%	100%
Sestore Sp. z o.o.	Prace badawcze i rozwojowe nad systemami informatycznymi wspomagającymi zarządzanie i optymalizujące procesy	Polska	100%	100%
SDC Sp. z o.o.	Usługi remontów i remodelingu salonów handlowych i placówek handlowych.	Polska	100%	100%
SESCOM Technischer Support GmbH	Zarządzanie i usługi serwisu technicznego nieruchomości na terenie Austrii.	Austria	100%	100%

20. Inwestycja w spółkach stowarzyszonych

Nazwa jednostki stowarzyszonej	Działalność podstawowa	Miejsce rejestracji i prowadzenia działalności	Procentowa wielkość udziałów oraz praw do głosów posiadanych przez Spółkę	
			Stan na 30.09.2016	Stan na 30.09.2015
Bałtyckie Centrum Transferu Technologii SA (BCTT SA)	Zarządzanie procesem komercjalizacji badań naukowych oraz transferu technologii pomiędzy nauką i biznesem oraz pomiędzy przedsiębiorstwami.	Polska	30%	30%

Wartość inwestycji w jednostkach zależnych przedstawiały się następująco:

	Stan na 30.09.2016	Stan na 30.09.2015
	PLN	PLN
Bałtyckie Centrum Transferu Technologii S.A. (BCTT S.A.)	13 684	15 810
Razem	13 684	15 810

21. Pozostałe aktywa

Wartości bilansowe	Stan na 30.09.2016	Stan na 30.09.2015
	PLN	PLN
Rozliczenia międzyokresowe czynne		
Rozliczenie prac rozwojowych	1 631 786	1 080 327
Inne	432 072	197 432
Razem	2 063 858	1 277 759
Aktywa obrotowe	1 013 016	1 277 759
Aktywa trwałe	1 050 842	-
Razem	2 063 858	1 277 759

W ramach prac rozwojowych spółka realizuje równolegle kilka projektów, w tym między innymi:

Projekt Hydrogen Generator – wartość projektu na dzień bilansowy wynosi 420.952 PLN. Celem strategicznym projektu jest wdrożenie do komercyjnego zastosowania urządzenia generatora wodoru i tlenu. Projekt jest realizowany na bazie konstrukcji generatora wodoru i tlenu opracowanego przez Marka Gołębińskiego i firmę SESCOM objętego zgłoszeniem patentowym PL 398798.

Generator może być zastosowanych do wszelkich instalacji wykorzystujących wodór. Jednakże SESCOM zamierza skupić się na sprawdzeniu możliwości zastosowania generatora w następujących aplikacjach:

1. *Generator współpracujący z okrętowym silnikiem spalinowym.*

Spodziewanym efektem zastosowania urządzenia jest uzyskanie zmniejszenie zużycia paliwa oraz zmniejszenie emisji CO₂ oraz innych związków.

2. *Generator w układzie pieca gazowego.*

Wytwarzanie ciepła poprzez spalanie mieszaniny wodoru i tlenu w układzie pieca gazowego do zastosowań w ogrzewaniu pomieszczeń w miejscach oddalonych od infrastruktury ciepłowniczej lub gazu ziemnego, z dostępem do energii elektrycznej, także z elektrowni fotowoltaicznych z akumulatorem energii.

1. Stan aktualny.

Zbudowany prototyp, w pełni funkcjonalny zgodnie z założeniami konstrukcyjnymi. Generator wytwarza mieszaninę wodoru i tlenu. Do generatora przyłączono źródło prądowe impulsowe o jednokierunkowym przepływie prądu, regulowanej częstotliwości i modulowanej szerokości impulsu. W wyniku zastosowania zbiorników buforowych uzyskano stały strumień gazu na wylocie dyszy.

2. Cel projektu.

Skonstruowanie generatora wodoru i tlenu zoptymalizowanego energetycznie, poprzez uzyskanie maksymalnego wydatku wytworzonego wodoru z jednostki energii elektrycznej dostarczonej do generatora oraz wykonanie badań efektów zastosowania generatora w układzie silnika spalinowego. Realizacja projektu wymaga następujących zakresów kompetencji:

- a) Badania konstrukcji generatora, zjawisko elektrolizy i korozji, dobór materiałów na poszczególne elementy generatora, spektroskopia impedancyjna układu.
- b) Układ automatyki ze sprzężeniem zwrotnym zapewniający utrzymanie stałego wydatku produktów elektrolizy przy minimalnym nakładzie energii elektrycznej dostarczonej do generatora. Projektowanie i testy układu automatyki, rozbudowa generatora w celu zmiany charakterystyki impedancyjnej generatora i uzyskanie rezonansu elektromagnetycznego.
- c) Badanie efektów użycia generatora w pracy z silnikiem spalinowym – okrętowym lub innym silnikiem spalinowym.

Zakres projektu:

Projekt w założeniu składa się z trzech faz:

- I. Badania obecnej konstrukcji generatora,
  - przeprowadzenie badań jakościowych i ilościowych
  - wnioski i zalecenia konstrukcyjne
  - opracowanie dokumentacji technicznej prototypu drugiej generacji z uwzględnieniem układów automatycznej regulacji, plan
- II. Badania generatora drugiej generacji
  - wykonanie prototypu
  - przeprowadzenie badań jakościowych i ilościowych
  - wnioski i zalecenia konstrukcyjne
  - opracowanie dokumentacji technicznej prototypu trzeciej generacji, plan prac
- III. Badania generatora trzeciej generacji
  - wykonanie prototypu generatora trzeciej generacji do badań pilotażowych
  - przeprowadzenie badań jakościowych i ilościowych
  - opracowanie dokumentacji wdrożenia urządzenia do projektu pilotażowego.
  - Wykonanie pilotażu (warunkowo w tym projekcie, pilotaż może być wykonany w laboratorium lub w środowisku rzeczywistym)
  - Opracowanie dokumentacji i prezentacji wyników prac.

Równoległe do prac rozwojowych generatora będą prowadzone prace badawcze efektów zastosowania wodoru w silniku spalinowym.

Projekt uruchomienie nowych rynków i usług

W 2016 roku w ramach programu realizowane były działania związane z projektowaniem, wykonaniem i testowaniem rozwiązań w zakresie udoskonalania i dostosowaniem obecnych usług, rozwiązań technologicznych i organizacyjnych SESCO (takich jak Platforma SES Support® i Platforma Mobilna, procedury oparte na ISO, SESCO Book – jako zbiór procedur koordynacyjnych itp.) – do poszczególnych rynków zagranicznych. Niezbędne było opisanie i wdrożenie działań dostosowujących know how do rynków zagranicznych. Jest to o tyle istotne, iż dotychczasowe kontakty handlowe SESCO na tych rynkach dotyczyły wyłącznie ograniczonej ilości firm międzynarodowych. Zatem chęć szerszego dotarcia do klientów na rynkach lokalnych wymagała podjęcia działań rozwojowych i dostosowawczych, które były poprzedzone podejmowanymi działaniami handlowymi. Projekt wpisuje się w strategię SESCO 2016. Projekt został zakończony 30.09.2016 r. Rozliczenie nastąpi w okresie nie dłuższym niż 5 lat (60 miesięcy) od dnia bilansowego.

Planowane korzyści finansowe – 10 mln EUR.

Planowane koszty – 1 mln PLN / Koszty zrealizowane na dzień bilansowy 1,007 mln PLN

W projekcie nastąpiło rozwinięcie metody szansy do metody prowokowania (wykreowania) szansy. Nastąpiła także budowa międzynarodowej struktury outsourcingu utrzymania technicznego budynków należących do klientów sieciowych, działających w skali międzynarodowej, gwarantując jednolite standardy obsługi na obszarze działania, uwzględniające lokalne uwarunkowania na terenie poszczególnych krajów.

22. Zapasy

	Stan na 30.09.2016	Stan na 30.09.2015
	PLN	PLN
Materiały	949 171	272 740
Produkcja w toku	795 805	490 334
Wyroby gotowe	3 509	-
Towary	1 327 742	84 663
Razem	3 076 227	847 737

Na dzień 30.09.2016 GRUPA utworzyła odpis aktualizujący wartość zapasów na kwotę 280.000 PLN. GRUPA tworzy odpisy aktualizujące na całą wartość nierotujących zapasów.

23. Należności z tytułu dostaw i usług i pozostałe należności

23.1. Należności z tytułu dostaw i usług

	Stan na 30.09.2016	Stan na 30.09.2015
	PLN	PLN
Należności z tytułu dostaw i usług	14 571 231	12 171 374
Rezerwa na należności zagrożone	- 101 285	- 68 617
Razem	14 469 946	12 102 757
Należności z tytułu podatków (innych niż podatek dochodowy) i ubezpieczeń społecznych	819 819	483 436
Należności z tytułu zaliczek na środki trwałe	-	57 199
Należności z tytułu zaliczek na dostawy towarów	138 073	94 268
Pozostałe	3 048 369	269 724
Razem	4 006 261	904 626

Średni termin spłaty należności z tytułu sprzedaży towarów i usług wynosi 74 dni. Spółka dominująca utworzyła odpisy aktualizujące w pełni pokrywające należności przeterminowane o ponad 360 dni, ponieważ z doświadczeń historycznych wynika, iż takie należności są w zasadzie nieściągalne. Na należności nieuregulowane przez 120 do 360 dni tworzy odpis aktualizujący w oparciu o szacunkowe kwoty nieściągalnych należności z tytułu sprzedaży usług na podstawie doświadczeń z przeszłości oraz analizy sytuacji finansowych poszczególnych kontrahentów.

Przed przyjęciem nowego klienta Grupa dokonuje oceny zdolności kredytowej klienta. Ze względu na specyfikę działalności Grupa współpracuje z Grupami znanymi w branży, co wpływa na ocenę ryzyka kredytowego. Terminy płatności są elementem oferty przedstawianej kontrahentowi.

Powyżej przedstawione salda należności z tytułu dostaw i usług, zawierają należności, które są przeterminowane na koniec okresu sprawozdawczego i na które Grupa nie utworzyła rezerw, ponieważ nie nastąpiła istotna zmiana jakości tego zadłużenia, w związku z czym nadal uznaje się je za ściągalne.

W spółkach zależnych nie występują należności wymagające dokonania odpisu aktualizującego.

Analiza wiekowa należności z tytułu dostaw i usług przeterminowanych, ale nieobjętych odpisem z tytułu utraty wartości

	Stan na 30.09.2016	Stan na 30.09.2015
	PLN	PLN
Nieprzeterminowane	12 132 702	9 955 154
Przeterminowane do 30 dni	1 010 830	1 309 229
Przeterminowane 31 - 90 dni	644 670	770 922
Przeterminowane 91-120 dni	172 335	54 277
Przeterminowane powyżej 120 dni	509 409	13 174
Razem	14 469 946	12 102 757

Określając poziom ściągalności należności z tytułu dostaw i usług, Grupa uwzględnia zmiany ich jakości od dnia udzielenia kredytu do dnia sporządzenia sprawozdania finansowego. Koncentracja ryzyka kredytowego jest ograniczona ze względu na dużą weryfikację stanu należności, windykację i ograniczenie sprzedaży przy powstawaniu przeterminowań.

Analiza wiekowa należności z tytułu dostaw i usług, które utraciły wartość

Wiekowanie aktywów finansowych, które utraciły wartości	Stan na 30.09.2016	Stan na 30.09.2015
	PLN	PLN
Nieprzeterminowane (i)	1 682	4 916
Przeterminowane powyżej 120 dni	99 603	63 702
Razem	101 285	68 617
(i) Naliczone odsetki od należności przeterminowanych		

Zmiany stanu rezerw na należności zagrożone

	Stan na 30.09.2016	Stan na 30.09.2015
	PLN	PLN
Stan na początek okresu sprawozdawczego	68 617	45 868
Odpisy z tytułu utraty wartości należności	58 210	30 232
Kwoty odpisane jako nieściągalne	- 6 688	
Kwoty odzyskane w ciągu roku	- 18 854	- 7 166
Odwrócenie odpisów z tytułu utraty wartości		- 318
Odwrócenie dyskonta		
Stan na koniec okresu sprawozdawczego	101 285	68 617

24. Umowy długoterminowe

W okresie objętym sprawozdaniem Grupa nie zawierała umów długoterminowych.

25. Kapitał akcyjny

	Stan na 30.09.2016	Stan na 30.09.2015
	PLN	PLN
Kapitał akcyjny	2 100 000	2 100 000
Razem	2 100 000	2 100 000

25.1. Kapitał akcyjny wg stanu na dzień bilansowy

	Stan na 30.09.2016	Stan na 30.09.2015
	PLN	PLN
Liczba akcji	2 100 000	2 100 000
Wartość nominalna 1 akcji	1	1
Kapitał podstawowy	2 100 000	2 100 000

Zarejestrowany kapitał akcyjny obejmuje:

Struktura kapitału akcyjnego

Struktura kapitału akcyjnego wg stanu na dzień 30.09.2016

Seria / emisja Rodzaj akcji / udziałów (zwykłe / imienne)	Rodzaj uprzywilejowania	Rodzaj uprzywilejowania	Liczba akcji / udziałów	Wartość serii / emisji wg wartości nominalnej
Akcje serii "A" imienne	uprzywilejowane co do głosu - 2 głosy na akcję	uprzywilejowane co do głosu - 2 głosy na akcję	750 000	750 000
Akcje serii "A" zwykłe			750 000	750 000
Akcje serii "B" zwykłe			50 000	50 000
Akcje serii "C" zwykłe			100 000	100 000
Akcje serii "D" zwykłe			450 000	450 000
Akcje serii "E" zwykłe			-	-
Razem			2 100 000	2 100 000

Struktura kapitału akcyjnego wg stanu na dzień 30.09.2015

Seria / emisja Rodzaj akcji (zwykłe / imienne)	Rodzaj uprzywilejowania	Liczba akcji	Wartość serii / emisji wg wartości nominalnej
Akcje serii "A" imienne	uprzywilejowane co do głosu - 2 głosy na akcję	1 500 000	1 500 000
Akcje serii "B" zwykłe		50 000	50 000
Akcje serii "C" zwykłe		100 000	100 000
Akcje serii "D" zwykłe		450 000	450 000
Akcje serii "E" zwykłe		-	-
Razem		2 100 000	2 100 000

Struktura właścicielska wg stanu na dzień 30.09.2016

Akcjonariusz / udziałowiec	Liczba akcji / udziałów	% kapitału podstawowego	% ogólnej liczby głosów
Sławomir Halbryt	1 005 875	47,90%	61,61%
Adam Kabat	211 588	10,08%	7,42%
Sławomir Kądziela	241 588	11,50%	8,48%
Alfa 1 CEE Investments S.A. SICAV - SIF	444 163	21,15%	15,58%
Pozostali	196 786	9,37%	6,90%
Razem	2 100 000	100%	100%

Struktura właścicielska wg stanu na dzień 30.09.2015

Akcjonariusz	Liczba akcji	% kapitału podstawowego	% ogólnej liczby głosów
Sławomir Halbryt	1 005 875	47,90%	54,49%
Adam Kabat	211 588	10,08%	11,60%
Sławomir Kądziela	241 588	11,50%	12,43%
Alfa 1 CEE Investments S.A. SICAV - SIF	444 163	21,15%	12,34%
Pozostali	196 786	9,37%	9,14%
Razem	2 100 000	100%	100%

25.2. Kapitał z aktualizacji wyceny

W okresach objętych sprawozdaniem finansowym Grupa nie tworzyła kapitału z aktualizacji wyceny.

25.3. Kapitał rezerwowy

	Stan na 30.09.2016 PLN	Stan na 30.09.2015 PLN
Kapitał rezerwowy o charakterze ogólnym	305 605	305 605
Razem	305 605	305 605

25.4. Kapitał zapasowy

	Stan na 30.09.2016 PLN	Stan na 30.09.2015 PLN
Kapitał zapasowy tworzony z nadwyżki z tytułu emisji akcji powyżej ich wartości nominalnej	4 005 160	4 005 160
Razem	4 005 160	4 005 160

25.5. Zyski zatrzymane

	Stan na 30.09.2016	Stan na 30.09.2015
Niepodzielony zysk/(strata) z lat ubiegłych	10 307 516	7 169 500
Kapitał zapasowy tworzony zgodnie z Kodeksem Spółek Handlowych	488 643	488 643
Zysk bieżącego okresu obrotowego	4 427 554	3 138 015
	15 223 713	10 796 159

26. Zobowiązania, kredyty, pożyczki otrzymane i inne źródła finansowania

Grupa posiada otwarte kredyty zaciągnięte na zakup samochodów w jednostce zależnej na kwotę 24 195 PLN oraz otwarty kredyt, płatny w ciągu 12 miesięcy od dnia bilansowego, przeznaczony na sfinansowanie transakcji nabycia ZCP na kwotę 3 302 426 PLN. Kredyt na zakup ZCP wyceniony jest w skorygowanej cenie nabycia.

	Stan na 30.09.2016	Stan na 30.09.2015
	PLN	PLN
Niezabezpieczone - po koszcie zamortyzowanym		
Kredyty w rachunku bieżącym (i)		
Kredyty bankowe (ii)	24 195	77 147
Pożyczki		
Zabezpieczone - po koszcie zamortyzowanym		
Kredyty w rachunku bieżącym (i)		
Kredyty bankowe (ii)	3 302 426	
Pożyczki		
Razem	3 326 620	77 147
Zobowiązania krótkoterminowe	3 326 620	
Zobowiązania długoterminowe		77 147
Razem	3 326 620	77 147

Zobowiązania z tytułu kredytów na dzień 30.09.2016

Nazwa (firma)	Kwota kredytu wg umowy	Kwota do spłaty	Kwota do spłaty	Warunki oprocentowania	Termin spłaty	Zabezpieczenia
	CZK	CZK	PLN			
Credium a.s.	448 560	22 428	3 580	9,5 p.a.	2016-12-28	W ramach umowy nie jest zabezpieczona
CSOB Leasing a.s.	365 358	61 731	9 852	9,56% p.a.	2017-06-12	Ubezpieczenie w ramach umowy. 2013/204 na kwotę 9.977,16 CZK
CSOB Leasing a.s.	359 664	67 437	10 763	9,5 p.a.	2017-06-05	Ubezpieczenie w ramach umowy. 2013/2014 na kwotę 5.740,68 CZK

Zobowiązania z tytułu kredytów na dzień 30.09.2015

Nazwa (firma)	Kwota	Kwota do	Kwota do	Warunki	Termin	Zabezpieczenia
	kredytu wg	splaty	splaty			
	umowy	CZK	PLN		splaty	
Credium a.s.	448 560	112 140	17 494	9,5 p.a.	2016-12-28	W ramach umowy nie jest zabezpieczona
CSOB Leasing a.s.	365 358	144 039	22 470	9,56% p.a.	2017-06-12	Ubezpieczenie w ramach umowy. 2013/204 na kwotę 9.977,16 CZK
CSOB Leasing a.s.	333 990	81 003	12 636	22,33% p.a.	2016-10-02	Ubezpieczenie w ramach umowy. 2013/2014 na kwotę 7.410,24 CZK
CSOB Leasing a.s.	359 664	157 353	24 547	9,5 p.a.	2017-06-05	Ubezpieczenie w ramach umowy. 2013/2014 na kwotę 5.740,68 CZK
Razem	1 507 572	494 535	77 147			

27. Zobowiązania z tytułu dostaw i usług oraz pozostałe zobowiązania

	Stan na 30.09.2016	Stan na 30.09.2015
	PLN	PLN
Zobowiązania z tytułu dostaw i usług	9 477 855	6 324 169
Zobowiązania z tytułu podatków i ubezpieczeń społecznych	1 363 471	1 313 561
Zobowiązania z tytułu wynagrodzeń	446 413	183 059
Bierne rozliczenia międzyokresowe	1 060 958	926 484
Pozostałe	564 124	38 566
Razem	12 912 821	8 785 839

28. Zobowiązania z tytułu leasingu finansowego
28.1. Ogólne warunki leasingu

Grupa użytkuje część aktywów (głównie samochody) w ramach leasingu finansowego. Średni okres obowiązywania umowy leasingu wynosi 3-4 lat. Grupa ma możliwość zakupu wynajmowanego sprzętu za kwotę jego wartości nominalnej na koniec obowiązywania umowy. Zobowiązania Grupy wynikające z umów leasingu finansowego są zabezpieczone prawami leasingodawców do składników aktywów objętych umową.

28.2. Zobowiązania z tytułu leasingu

	Stan na 30.09.2016	Stan na 30.09.2015
	PLN	PLN
Nie dłużej niż 1 rok	495 887	188 658
Dłużej niż 1 rok i do 5 lat	1 022 139	395 462
Powyżej 5 lat		
Razem	1 518 026	584 120
Minus przyszłe obciążenia finansowe		
Wartość bieżąca minimalnych opłat leasingowych	1 518 026	584 120

	Stan na 30.09.2016	Stan na 30.09.2015
	PLN	PLN
Karty płatnicze	537	143
Razem	537	143
Minus przyszłe obciążenia finansowe		
Wartość bieżąca kart płatniczych	537	143
RAZEM	1 518 562	584 263

Wartość leasingowa aktywów netto wynosi 1 698 611 PLN.

29. Instrumenty finansowe

29.1. Zarządzanie ryzykiem kapitałowym

Grupa zarządza kapitałem by zagwarantować, że będzie zdolna kontynuować działalność przy jednoczesnej maksymalizacji rentowności dzięki optymalizacji relacji zadłużenia do kapitału własnego.

W Grupie dokonuje się regularnego przeglądu struktury kapitałowej i poziomu oraz struktury czasowej zobowiązań. W ramach tych przeglądów analizuje się koszty kapitału i ryzyko związane z poszczególnymi jego kategoriami.

Głównymi składnikami podlegającymi ww. analizie są:

- środki pieniężne i ich ekwiwalenty – ujawnione w notcie 34,
- kapitał, w tym, kapitały rezerwowe i zysk zatrzymany – ujawnione w notach nr 25 (25.1 – 25.5)

Na Grupę nie są nałożone zewnętrzne wymagania kapitałowe za wyjątkiem tego, iż zgodnie z art. 396 §1 Kodeksu Spółek Handlowych, któremu podlega spółka dominująca, na pokrycie straty należy utworzyć kapitał zapasowy, do którego przelewa się co najmniej 8% zysku za dany rok obrotowy, dopóki kapitał ten nie osiągnie co najmniej jednej trzeciej kapitału akcyjnego. Ta część kapitału zapasowego (zysków zatrzymanych) nie jest dostępna do dystrybucji na rzecz Akcjonariuszy.

Grupa okresowo dokonuje przeglądu struktury kapitałowej. W ramach przeglądu analizuje koszt kapitału oraz rodzaje ryzyka związanego z każdą klasą kapitału.

29.2. Cele zarządzania ryzykiem finansowym

Działalność Grupy może wiązać się z ekspozycją na ryzyko finansowe zmian kursów walut i stóp procentowych. Grupa nie wykorzystuje ani nie obraca instrumentami finansowymi – w tym finansowymi instrumentami pochodnymi z uwagi na brak istotnych ryzyk, przed którymi konieczne byłoby tego rodzaju zabezpieczenie.

Grupa nie przeprowadza żadnych istotnych transakcji w walutach obcych, ani nie lokuje środków i nie pożycza w tych walutach. Grupa nie lokuje ani nie pożycza środków pieniężnych na warunkach innych niż stopy procentowe skorelowane z rynkiem

29.3. Ryzyko rynkowe

Działalność Grupy w niewielkim stopniu wiąże się z ekspozycją na ryzyko finansowe zmian kursów walut i stóp procentowych. Grupa nie stosuje instrumentów pochodnych do zarządzania ryzykiem kursowym ani ryzykiem stóp procentowych, gdyż minimalizacja ryzyka przez hedging naturalny jest wystarczająca.

Ekspozycja na ryzyko walutowe ulega zmianom w zależności od wolumenu transakcji przeprowadzanych w walucie.

29.4. Zarządzanie ryzykiem stóp procentowych

Grupa narażona jest na ryzyko stóp procentowych, z uwagi na zawarte umowy leasingu oparte o zmienne stopy procentowe. Działalność zabezpieczająca podlega regularnej ocenie w celu dostosowania do bieżącej sytuacji stóp procentowych i określonej gotowości poniesienia ryzyka oraz dla zapewnienia optymalnej strategii zabezpieczeń.

29.4.1. Wrażliwość na wahania stóp procentowych

Przedstawioną poniżej analizę wrażliwości oparto o stopień narażenia na ryzyko stóp procentowych instrumentów finansowych zobowiązań wynikających z umów leasingu na dzień bilansowy. W przypadku zobowiązań o oprocentowaniu zmiennym zakłada się na potrzeby analizy, że kwota zobowiązań niespłaconych na dzień bilansowy była niezapłacona przez cały rok. W sprawozdaniach wewnętrznych dotyczących ryzyka stopy procentowej dla kluczowych członków kierownictwa wykorzystuje się wahania w górę i w dół o 50 punktów bazowych, co odzwierciedla ocenę kierownictwa dotyczącą prawdopodobnej zmiany stóp procentowych.

Gdyby stopy procentowe były o 50 punktów bazowych wyższe/niższe, a wszystkie inne zmienne zachowały stałą wartość, to wyniki i kapitały Grupy nie zmieniłyby się istotnie za okresy objęte skonsolidowanymi informacjami finansowymi.

29.5. Zarządzanie ryzykiem kredytowym

Ryzyko kredytowe oznacza ryzyko, że kontrahent nie dopełni zobowiązań umownych, w wyniku czego Grupa poniesie straty finansowe. Grupa stosuje zasadę dokonywania transakcji wyłącznie z kontrahentami o sprawdzonej wiarygodności kredytowej; w razie potrzeby uzyskując stosowne zabezpieczenie jako narzędzie redukcji ryzyka strat finansowych z tytułu niedotrzymania warunków umowy. Grupa korzysta też z informacji finansowych dostępnych publicznie oraz z własnych danych o transakcjach dokonując oceny swoich głównych klientów. Narażenie Grupy na ryzyko wiarygodności kredytowej kontrahentów jest stale monitorowane, a zagregowaną wartość zawartych transakcji rozkłada się na zatwierdzonych kontrahentów.

Na należności z tytułu dostaw i usług składają się kwoty należne od dużej liczby klientów. Prowadzi się bieżącą ocenę kredytów na podstawie kondycji należności, a w razie konieczności wstrzymuje się klientom kredyt kupiecki.

Grupa nie jest narażona na istotne ryzyko kredytowe wobec pojedynczego kontrahenta. Ryzyko kredytowe dotyczące środków płynnych jest ograniczone.

Wartość bilansowa aktywów finansowych wykazanych w sprawozdaniu finansowym po uwzględnieniu strat z tytułu utraty wartości odpowiada maksymalnemu narażeniu Grupy na ryzyko kredytowe bez uwzględnienia wartości otrzymanych zabezpieczeń.

29.6. Zarządzanie ryzykiem płynności

Ostateczna odpowiedzialność za zarządzanie ryzykiem płynności spoczywa na zarządzie, który opracował odpowiedni system zarządzania tym ryzykiem dla potrzeb zarządzania funduszami krótko-, średnio- i długoterminowymi Grupy oraz zaspokojenia wymagań zarządzania płynnością. Grupa zarządza ryzykiem płynności utrzymując odpowiednią wielkość kapitałów własnych, monitorując stale prognozowane i rzeczywiste przepływy pieniężne oraz dopasowując profile wymagalności aktywów i zobowiązań finansowych.

	Stan na 30.09.2016	Stan na 30.09.2015
	PLN	PLN
Aktywa finansowe (+)		
Należności własne	18 476 207	13 007 382
<i>w tym: faktoring pełny</i>	2 538 435	
Środki pieniężne	4 093 700	7 282 981
Pozostałe aktywa finansowe	-	-
Środki pieniężne (w tym środki pieniężne grup przeznaczonych do zbycia zakwalifikowanych jako przeznaczone do sprzedaży)	4 093 700	7 282 981
Wyceniane w wartości godziwej przez wynik (WGPW)		
Przeznaczone do obrotu	-	-
Skasifikowane do wyceny w WGPW	-	-
Instrumenty pochodne pozostające w powiązaniach zabezpieczających	-	-
Inwestycje utrzymywane do wymagalności	-	-
Pożyczki i należności własne (w tym należności handlowe grup zakwalifikowanych jako przeznaczone do zbycia)	18 476 207	13 007 382
Aktywa finansowe dostępne do sprzedaży	-	-
Zobowiązania finansowe (-)		
Oprocentowane kredyty i pożyczki	- 3 326 620	- 77 147
Zobowiązania z tytułu leasingu finansowego	- 1 518 026	- 584 120
Zobowiązania z tytułu dostaw i usług	- 12 912 821	- 8 785 839
Pozostałe zobowiązania finansowe		
Ekspozycja na ryzyko płynności	4 812 440	10 843 257

Informacje dotyczące niewykorzystanych linii kredytowych, którymi Grupa dysponuje jako narzędziem redukcji ryzyka płynności.

	Stan na 30.09.2016	Stan na 30.09.2015
	PLN	PLN
Zabezpieczone kredyty w rachunku bieżącym		
Kwota wykorzystana	-	-
Kwota niewykorzystana	600 000	600 000
Razem	600 000	600 000

29.7. Zarządzanie ryzykiem kursowym i walutowym

Ryzyko kursu walutowego jest definiowane jako możliwość zwiększenia lub zmniejszenia rynkowej wartości kapitału własnego w wyniku zmian kursów walutowych. Ryzyko to obejmuje:

- Ryzyko konwersji (ryzyko przeliczania walut), które pojawia się w momencie przeliczania i konsolidacji sprawozdań finansowych zagranicznych podmiotów zależnych. Kursowe ryzyko konwersji definiowane jest jako różnica między całkowitą wartością denominowanych w walutach obcych składników aktywów a całkowitą wartością denominowanych w walutach obcych zobowiązań. W szczególności na ryzyko to narażone są:
  - należności i zobowiązania zagraniczne,
  - środki pieniężne denominowane w walutach obcych,
  - papiery wartościowe denominowane w walutach obcych.

Ryzyko konwersji ma charakter „papierowy”, co oznacza, iż nie ma ono wpływu na wartość przepływów pieniężnych, dopóki pozycje, których ryzyko to dotyczy nie zostaną zrealizowane.

- Ryzyko ekonomiczne dotyczące zmiany kursów, które może trwale wpłynąć na konkurencyjność oraz rynkową wartość przedsiębiorstwa poprzez wzrost kosztów lub spadek planowanych dochodów z handlowych operacji zagranicznych. Ryzyko ekonomiczne utożsamiane jest z ryzykiem długoterminowym, bardzo trudnym do kwantyfikowania i prognozowania.
- Ryzyko transakcyjne, zwane także kontraktowym, urzeczywistnia się w następstwie niedotrzymania zobowiązań umownych przez uczestników transakcji także w wyniku wystąpienia okoliczności niezależnych, mających charakter siły wyższej. Podstawowe ryzyka transakcyjne, których nie zalicza się do okoliczności siły wyższej, wyrażają się przede wszystkim w wyborze partnera (kontrahenta) nieuczciwego, bądź takiego, który z powodów w znacznym stopniu od niego niezależnych, nie wywiązuje się z umowy. Konsekwencją wyboru takiego partnera może np. brak lub częściowa zapłata za usługę, czy zwłoka w regulowaniu płatności. Ryzyko kontraktowe może również wynikać z różnic interpretacyjnych w odniesieniu do poszczególnych danych kontraktowych. W celu ograniczenia ryzyka, zawarcie umowy poprzedzone jest uzyskaniem odpowiednich informacji o kontrahencie i jego kondycji finansowej, a także analizą klauzul kontraktowych, aby nie dopuścić do możliwości dowolnej ich interpretacji. Poziom ryzyka kontraktowego określa wielkość zaangażowanego kapitału; tak bezpośredniego, jak i pośredniego, związanego z możliwością poniesienia strat spowodowanych niewykonaniem lub niewłaściwym wykonaniem zobowiązania kontrahenta. Zarządzanie tym ryzykiem w Grupie Kapitałowej sprowadza się do niedopuszczania do zawierania kontraktów z kontrahentami, których kondycja finansowa nie daje gwarancji spłaty zaangażowanego w wykonanie umowy kapitału, czy np. realizowanej polityki ubezpieczenia należności handlowych.
- Ryzyko walutowe pojawia się w momencie, gdy występuje nierównowaga między wielkością aktywów i pasywów denominowanych w tej samej walucie obcej i o tym samym terminie zapadalności (otwarta pozycja walutowa). W zależności od tego, która strona przeważa (aktywna czy pasywna) mówimy o długiej lub krótkiej pozycji walutowej. Jeżeli:
  - aktywa wyrażone w walucie obcej = pasywa wyrażone w walucie obcej → zamknięta pozycja walutowa,
  - aktywa wyrażone w walucie obcej > pasywa wyrażone w walucie obcej → otwarta długa pozycja walutowa,
  - aktywa wyrażone w walucie obcej < pasywa wyrażone w walucie obcej → otwarta krótka pozycja walutowa.

W celu zabezpieczenia przed ryzykiem walutowym w Grupie Kapitałowej stosowane są instrumenty wewnętrzne, tj. hedging naturalny, takie jak:

- rozliczanie płatności zagranicznej w walucie krajowej,
- przyspieszanie lub opóźnianie płatności,
- wzajemnie równoważenie w danej walucie strumieni zobowiązań i należności,
- łączenie kilku mniejszych transakcji w jedną większą.

29.8. Szacowanie wartości godziwej

W tabeli poniżej przedstawiono instrumenty finansowe wyceniane wg wartości godziwej w podziale na poszczególne metody wyceny. Poszczególne poziomy zdefiniowano w sposób następujący:

- **poziom 1** - wartość godziwa instrumentów finansowych stanowiących przedmiot obrotu na aktywnych rynkach wynika z ich notowań na dzień bilansowy, ceny notowane (nieskorygowane) z aktywnych rynków dla identycznych aktywów bądź zobowiązań;
- **poziom 2** - wartość godziwa instrumentów finansowych niestanowiących przedmiotu obrotu na aktywnym rynku, dane wejściowe inne niż notowania objęte zakresem poziomu 1 możliwe do stwierdzenia lub zaobserwowania dla składnika aktywów bądź zobowiązań, bezpośrednio (tzn. w postaci cen) lub pośrednio (tzn. na podstawie wyliczeń opartych na cenach);
- **poziom 3** - wartość godziwa instrumentów finansowych niestanowiących przedmiotu obrotu na aktywnym rynku, dane wejściowe dla wyceny składnika aktywów bądź zobowiązań, które nie są oparte na możliwych do zaobserwowania danych rynkowych (tzn. dane niemożliwe do zaobserwowania).

Hierarchia wartości godziwej na 30.09.2016

	Poziom 1	Poziom 2	Poziom 3
	PLN	PLN	PLN
Aktywa finansowe			
Pożyczki i należności	-	18 476 207	-
Pożyczki dla jednostek powiązanych	-	-	-
Należności z tytułu dostaw i usług oraz pozostałe należności	-	18 476 207	-
Inwestycje utrzymywane do terminu wymagalności	-	-	-
Należności z tytułu leasingu finansowego	-	-	-
Razem aktywa	-	18 476 207	-
Zobowiązania finansowe			
Zobowiązania finansowe wyceniane po zamortyzowanym koszcie	-	-	-
Zabezpieczające instrumenty pochodne	-	12 912 821	3 326 620
Kredyty bankowe	-	-	3 326 620
Pożyczki od jednostek powiązanych	-	-	-
Pożyczki od jednostek pozostałych	-	-	-
Zobowiązania z tytułu dostaw i usług oraz pozostałe zobowiązania	-	12 912 821	-
Zobowiązania z tytułu leasingu finansowego	-	1 518 026	-
Razem zobowiązania	-	14 430 846	3 326 620

Hierarchia wartości godziwej na 30.09.2015

	Poziom 1	Poziom 2	Poziom 3
	PLN	PLN	PLN
Aktywa finansowe			
Pożyczki i należności	-	13 007 382	-
Pożyczki dla jednostek powiązanych	-	-	-
Należności z tytułu dostaw i usług oraz pozostałe należności	-	13 007 382	-
Inwestycje utrzymywane do terminu wymagalności	-	-	-
Należności z tytułu leasingu finansowego	-	-	-
Razem aktywa	-	13 007 382	-
Zobowiązania finansowe			
Zobowiązania finansowe wyceniane po zamortyzowanym koszcie	-	-	-
Zabezpieczające instrumenty pochodne	-	8 785 839	77 147
Kredyty bankowe	-	-	77 147
Pożyczki od jednostek powiązanych	-	-	-
Pożyczki od jednostek pozostałych	-	-	-
Zobowiązania z tytułu dostaw i usług oraz pozostałe zobowiązania	-	8 785 839	-
Zobowiązania z tytułu leasingu finansowego	-	584 120	-
Razem zobowiązania	-	9 369 959	77 147

30. Przychody przyszłych okresów

	Stan na 30.09.2016	Stan na 30.09.2015
	PLN	PLN
Dotacje rządowe (i)	78 763	-
Pozostałe	249 357	2 992
Razem	328 120	2 992
Krótkoterminowe	328 120	2 992
Długoterminowe	-	-
Razem	328 120	2 992

(i) Dotacje rządowe obejmują otrzymane wpłaty, wynikające z podpisanych umów na dotacje.

Według stanu na 30.09.2016

We wrześniu 2016 roku SESCOM rozpoczęła realizację pierwszej fazy projektu "SESCOM Business Intelligence platform for energy saving and smart facility management" realizowany w ramach instrumentu SME 1 w projekcie europejskim Horyzont 2020.

31. Transakcje ze stronami powiązanymi

W okresie objętym niniejszymi informacjami finansowymi Grupa zawierała transakcje handlowe ze stronami powiązanymi i stowarzyszonymi.

Poniżej przedstawione są wszystkie transakcje z podmiotami powiązanymi i stowarzyszonymi z wyjątkiem transakcji z jednostkami zależnymi ujętymi w skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym, gdyż te transakcje są eliminowane w procesie konsolidacji.

Zgodnie z MSR 24, dotyczącym ujawniania transakcji na temat podmiotów powiązanych, przyjętym zgodnie z rozporządzeniem (WE) nr 1606/2002 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 19 lipca 2002 roku w sprawie stosowania międzynarodowych standardów rachunkowości, następujące podmioty winny być uznane za podmioty powiązane z SESCO S.A. w roku obrotowym kończącym się 30.09.2016 roku

1. Kryterium – członkowie Zarządu, członkowie Rady Nadzorczej:

- Sławomir Halbryt   Prezes Zarządu,
- Adam Kabat   Członek Zarządu,
- Sławomir Kądziela   Członek Zarządu
- Magdalena Budnik   Członek Zarządu
- Krzysztof Pietkun   Przewodniczący Rady Nadzorczej
- Michał Kaczmarek   Członek Rady Nadzorczej
- Adam Protasiuk   Członek Rady Nadzorczej
- Wojciech Szabunio   Członek Rady Nadzorczej
- Dariusz Wieczorek   Członek Rady Nadzorczej

2. Kryterium – akcjonariusze:

- Sławomir Halbryt
- Adam Kabat
- Sławomir Kądziela
- Alfa 1 CEE Investments S.A. SICAV - SIF

3. Kryterium – udział kapitałowy w spółce zależnej:

- SESCO Czech Republic s.r.o.
- SESCO Muszaki Szerviz kft
- SESCO GmbH
- SDC Sp z o.o.
- SESCO Technischer Support GmbH

4. Kryterium – udział kapitałowy w spółce stowarzyszonej:

- Bałtyckie Centrum Transferu Technologii S.A.

5. Kryterium – pozostałe podmioty powiązane

- Project Evolution Sp. z o.o.

31.1. Transakcje handlowe

W okresie objętym niniejszymi informacjami finansowymi Grupa zawierała transakcje handlowe ze stronami powiązаныmi i stowarzyszonymi.

Sprzedż usług oraz towarów i materiałów

	Sprzedż usług		Sprzedż towarów i materiałów	
	Okres zakończony 30.09.2016	Okres zakończony 30.09.2015	Okres zakończony 30.09.2016	Okres zakończony 30.09.2015
	PLN	PLN	PLN	PLN
SESCOM SA	615 381	-	-	-
SESCOM Czech Republic s.r.o.	471 316	489 187	-	-
SESCOM Muszaki Szerviz kft	284 114	235 708	-	-
SESCOM GmbH	684 713	449 759	-	-
SDC Sp z o.o	12 760	260 616	-	100 962
SESTORE Sp z o.o	121 273	85 917	-	2 827
SESCOM Technischer Support GmbH	287 676	420	-	-
Bałtyckie Centrum Transferu Technologii	2 816	1 836	-	-
MKB Biuro Rachunkowe Magdalena Budnik	7 200	-	-	-
KABAT Adam Kabat	7 200	-	-	-
DIAGONAL Sławomir Kądziała	6 575	-	-	-
Project Evolution Sp. z o.o.	10 116	8 046	-	-
Razem	2 511 141	1 531 489	-	103 789

Zakup usług oraz towarów i materiałów

	Zakup usług		Zakup towarów i materiałów	
	Okres zakończony 30.09.2016	Okres zakończony 30.09.2015	Okres zakończony 30.09.2016	Okres zakończony 30.09.2015
	PLN	PLN	PLN	PLN
SESCOM SA	1 886 620	-	-	-
SESCOM Czech Republic s.r.o.	25 091	-	-	-
SESCOM Muszaki Szerviz kft	5 033	212	-	16 140
SESCOM GmbH	187 592	2 998	-	-
SDC Sp z o.o	180 953	75 558	-	-
SESTORE Sp z o.o	94 679	130 432	-	-
SESCOM Technischer Support GmbH	100 082	-	-	-
Bałtyckie Centrum Transferu Technologii	-	-	-	-
MKB Biuro Rachunkowe Magdalena Budnik	298 266	294 196	-	-
KABAT Adam Kabat	118 266	60 129	-	-
DIAGONAL Sławomir Kądziała	117 066	59 229	-	-
Project Evolution Sp. z o.o.	171 474	93 314	-	-
Razem	3 185 122	716 068	-	16 140

Przychody i koszty finansowe

	Przychody finansowe		Koszty finansowe	
	Okres zakończony	Okres zakończony	Okres zakończony	Okres zakończony
	30.09.2016	30.09.2015	30.09.2016	30.09.2015
	PLN	PLN	PLN	PLN
SESCOM SA	-	-	20 348	-
SESCOM Czech Republic s.r.o.	-	564	-	-
SESCOM Muszaki Szerviz kft	-	452	-	-
SESCOM GmbH	2 979	761	-	-
SDC Sp z o.o	9 574	2 573	-	-
SESTORE Sp z o.o	4 238	1 739	-	-
SESCOM Technischer Support GmbH	3 556	-	-	-
Bałtyckie Centrum Transferu Technologii	-	-	-	-
MKB Biuro Rachunkowe Magdalena Budnik	-	-	-	-
KABAT Adam Kabat	-	-	-	-
DIAGONAL Sławomir Kądziała	-	-	-	-
Project Evolution Sp. z o.o.	-	-	-	-
Razem	20 348	6 089	20 348	-

Następujące stany występują na koniec okresu sprawozdawczego:

	Kwoty należne od stron powiązanych		Kwoty płatne na rzecz stron powiązanych	
	Okres zakończony	Stan na	Okres zakończony	Stan na
	30.09.2016	30.09.2015	30.09.2016	30.09.2015
	PLN	PLN	PLN	PLN
SESCOM SA	2 572	-	890 936	-
SESCOM Czech Republic s.r.o.	205 007	283 616	-	-
SESCOM Muszaki Szerviz kft	91 729	43 777	-	-
SESCOM GmbH	319 994	270 402	-	-
SDC Sp z o.o	176	56 501	2 572	5 096
SESTORE Sp z o.o	11 733	22 325	104 853	-
SESCOM Technischer Support GmbH	361 580	516	-	-
Bałtyckie Centrum Transferu Technologii	5 570	2 107	-	-
MKB Biuro Rachunkowe Magdalena Budnik	-	-	33 739	25 930
KABAT Adam Kabat	-	-	15 289	7 480
DIAGONAL Sławomir Kądziała	-	-	14 582	7 480
Project Evolution Sp. z o.o.	565	565	17 109	8 376
Razem	998 926	679 808	1 079 080	54 361

Transakcje pomiędzy podmiotami powiązаныmi odbyły się na warunkach równorzędnych z tymi, które obowiązują w transakcjach zawartych na warunkach rynkowych. Zastosowano standardowe warunki płatności pomiędzy podmiotami.

Nierozliczone salda należności i zobowiązań nie były zabezpieczone, nie były na nie udzielone bądź otrzymane żadne gwarancje.

Na nierozliczone salda należności nie były tworzone rezerwy na należności wątpliwe lub nieściągalne.

31.2. Wynagrodzenia członków naczelnego kierownictwa

Kluczowy personel obejmuje Zarząd. Wynagrodzenia członków zarządu i pozostałych członków naczelnego kierownictwa w roku obrotowym przedstawiały się następująco:

	Okres zakończony	Okres zakończony
	30.09.2016	30.09.2015
	PLN	PLN
Zarząd Spółki	1 017 001	973 450
Rada Nadzorcza	66 000	66 000
Razem	1 083 001	1 039 450

31.3. Pożyczki i podobne świadczenia udzielone osobom wchodzącym w skład organów zarządzających, nadzorujących

W okresach objętych sprawozdaniem finansowym nie wystąpiło dane zagadnienie.

32. Połączenie Spółek handlowych

W okresach objętych sprawozdaniem finansowym nie wystąpiło dane zagadnienie.

33. Zbycie działalności

W okresach objętych sprawozdaniem finansowym nie wystąpiło dane zagadnienie.

34. Środki pieniężne i ich ekwiwalenty

Dla celów sporządzenia rachunku przepływów pieniężnych środki pieniężne i ich ekwiwalenty obejmują środki pieniężne w kasie i na rachunkach bankowych z uwzględnieniem nierozliczonych kredytów w rachunku bieżącym. Środki pieniężne i ich ekwiwalenty na koniec roku obrotowego wykazane w rachunku przepływów pieniężnych można w następujący sposób uzgodnić do pozycji bilansowych:

	Stan na 30.09.2016	Stan na 30.09.2015
	PLN	PLN
Środki pieniężne w kasie i na rachunkach bankowych	4 043 700	7 232 981
Środki pieniężne i ich ekwiwalenty - lokaty bankowe	50 000	50 000
Razem	4 093 700	7 282 981

35. Zobowiązania warunkowe i aktywa warunkowe

35.1. Zobowiązania warunkowe

W okresach objętych sprawozdaniem finansowym Grupa zaciągnęła zobowiązania warunkowe konieczne do otrzymania kredytu oraz świadczeni usług.

Na zobowiązania warunkowe składają się:

	Stan na 30.09.2016	Stan na 30.09.2015
	PLN	PLN
Gwarancje bankowe	258.095,57 (iii)	99 200
Gwarancje bankowa należytego wykonania usługi	129.950 (iv)	90 000
Oświadczenie o poddaniu się egzekucji	20.512.500 (v)	975 000 (i)
Zabezpieczenie spłaty kredytu	14.737.500 (vi) (vii)	
	35.638.045,57	1 164 200

Stan na 30.09.2016

(iii) gwarancje dotyczące zabezpieczenia roszczeń o naprawienie szkody - kaucje w wysokości 200.000 PLN, gwarancja dotycząca zabezpieczenia roszczeń z tytułu umowy najmu - kaucja w wysokości 58.095,57 PLN,

(iv) zabezpieczenie gwarancji dobrego wykonania umowy - kaucje w wysokości 50.000 PLN, 79.950 PLN,

(v) oświadczenie o poddaniu się egzekucji – jako zabezpieczenie spłaty kredytów nieodnawialnych w HSBC Bank Polska S.A., kredyt do kwoty 3.850.000 PLN - zabezpieczenie 5.775.000 PLN; i kredyt do kwoty 9.825.000 PLN przeznaczonych na sfinansowanie części wydatków związanych z nabyciem zorganizowanej części przedsiębiorstwa- zabezpieczenie 14.737.500 PLN;

(vi) weksel in blanco do kwoty 600.000 PLN – jako zabezpieczenie do kredytu odnawialnego w rachunku bieżącym w Banku BPH S.A., kredyt w kwocie 600.000 PLN przeznaczony na działalność;

(vii) zastaw rejestrowy na zorganizowanej części przedsiębiorstwa nabytej przez Spółkę w toku realizacji Inwestycji do kwoty 14.737.500 PLN;

Stan na 30.09.2015

(i) oświadczenie o poddaniu się egzekucji – jako zabezpieczenie do kredytu odnawialnego w rachunku bieżącym w Banku BPH S.A., kredyt w kwocie 600.000 PLN przeznaczony na działalność bieżącą - zabezpieczenie 900.000 PLN;

(ii) – oświadczenie o poddaniu się egzekucji – jako zabezpieczenie do gwarancji bankowej w kwocie 50.000 PLN w Banku BPH S.A. – zabezpieczenie 75.000 PLN;

35.2. Aktywa warunkowe

W okresach objętych sprawozdaniem finansowym nie wystąpiło dane zagadnienie.

36. Istotne zdarzenia okresu sprawozdawczego

W okresach objętych sprawozdaniem finansowym nie wystąpiło dane zagadnienie.

37. Wynagrodzenie podmiotu uprawnionego do badania sprawozdań finansowych w jednostce dominującej

	Stan na	Stan na
	30.09.2016	30.09.2015
	PLN	PLN
Obowiązkowe badanie rocznego sprawozdania finansowego (i) (ii)	18 480	16 500
Inne usługi poświadczające		11 800
Usługi doradztwa podatkowego	-	-
Pozostałe usługi	-	-
Łączne wynagrodzenie	18 480	28 300

- (i) za badanie jednostkowego sprawozdania finansowego za okres od 01.10.2015 do 30.09.2016 w kwocie netto 11 760 PLN;
za badanie skonsolidowanego sprawozdania finansowego za okres od 01.10.2014 do 30.09.2015 w kwocie netto 6 720 PLN.
- (ii) za badanie jednostkowego sprawozdania finansowego za okres od 01.10.2014 do 30.09.2015 w kwocie netto 10 500 PLN;
za badanie skonsolidowanego sprawozdania finansowego za okres od 01.10.2014 do 30.09.2015 w kwocie netto 6 000 PLN.

38. Kursy walutowe

Transakcje wyrażone w walutach innych niż polski złoty są przeliczane na złote polskie przy zastosowaniu kursu obowiązującego w dniu zawarcia transakcji. Na dzień bilansowy aktywa i zobowiązania pieniężne wyrażone w walutach innych niż polski złoty są przeliczane na złote polskie przy zastosowaniu odpowiednio obowiązującego na koniec okresu sprawozdawczego średniego kursu ustalonego dla danej waluty przez Narodowy Bank Polski. Powstałe z przeliczenia różnice kursowe ujmowane są odpowiednio w pozycji przychodów (kosztów) finansowych lub, w przypadkach określonych zasadami (polityką) rachunkowości, kapitalizowane w wartości aktywów.

Na dzień bilansowy aktywa i zobowiązania zagranicznych jednostek zależnych są przeliczane na walutę prezentacji Grupy po kursie obowiązującym na dzień bilansowy, a ich rachunki zysków i strat są przeliczane po kursie średnim ważonym kursie wymiany za dany okres obrotowy. Różnice kursowe powstałe w wyniku takiego przeliczenia są ujmowane bezpośrednio w kapitale własnym jako jego odrębny składnik.

Sprawozdania jednostkowe spółek zagranicznych przeliczane są z uwzględnieniem czterech miejsc po przecinku. W związku z tym, że sprawozdanie skonsolidowane sporządzamy z dokładnością do pełnych złotych mogą wystąpić zaokrąglenia i niezgodności w sumach na poziomie miejsc dziesiętnych.

Następujące kursy zostały przyjęte dla potrzeb wyceny bilansowej:

	Stan na 30.09.2016	Stan na 30.09.2015
	PLN	PLN
EUR / PLN	4,3120	4,2386
CZK / PLN	0,1596	0,1560
HUF / PLN	0,0139	0,0135

Średnia ze średnich kursów na koniec miesiący za poszczególne okresy obrotowe kształtowały się następująco:

	Stan na 30.09.2016	Stan na 30.09.2015
	PLN	PLN
EUR	4,3425	4,1729
CZK	0,1606	0,1520
HUF	0,0139	0,0135

39. Umowy zawarte przez Grupę nieuwzględnione w Bilansie

W okresach objętych sprawozdaniem finansowym nie wystąpiło dane zagadnienie.

40. Informacje o znaczących zdarzeniach dotyczących lat ubiegłych ujętych w sprawozdaniu finansowym roku obrotowego

W okresach objętych sprawozdaniem finansowym nie wystąpiło dane zagadnienie.

41. Informacje o znaczących zdarzeniach, jakie nastąpiły po dniu bilansowym, a nie uwzględnionych w sprawozdaniu finansowym

W okresach objętych sprawozdaniem finansowym nie wystąpiło dane zagadnienie.

42. Zdarzenia po dniu bilansowym

W okresach objętych sprawozdaniem finansowym nie wystąpiło dane zagadnienie.

Joanna Gawrońska
Główna księgowa

Sławomir Halbryt
Prezes Zarządu

Adam Kabat
Członek Zarządu

Sławomir Kądziela
Członek Zarządu

Magdalena Budnik
Członek Zarządu